

The Role of Civil Society in Peacebuilding

Sivil Toplumun Barış İnşasındaki Rolü

◆ OCTOBER / EKİM 2025, Ankara ◆

Supporting Peace Through Dialogue in Türkiye
Türkiye'de Kapsayıcı Diyalogu Desteklemek

Published by / Yayınlayan

Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

11 Guilford Street London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org • info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

Design, typesetting and cover design copyright © Medya Production Center

Publication Editor: Ruhi Karadağ

First Published, October 2025 / Baskı, Ekim 2025

© DPI – Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales.

Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır.

Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

The Role of Civil Society in Peacebuilding

Sivil Toplumun Barış İnşasındaki Rolü

♦ OCTOBER / EKİM 2025, Ankara ♦

CONTENTS

Foreword	4
Introduction	8
Speaker Presentations	12
• Andy Carl: “The Role of Civil Society in Peace Processes: An International Perspective”	12
• Emma DeSouza: “The Role of Civil Society in The Irish Experience”	34
Analysis: Civil Society and the Societal Foundations of Peace	44
Conclusion	50
DPI Aims and Objectives	56
Board Members	60
Council of Experts	64

İÇİNDEKİLER

Önsöz	5
Giriş	9
Konuşmacı Sunumları	13
• Andy Carl: “Sivil Toplumun Barış Süreçlerindeki Rolü: Uluslararası Bir Perspektif”	13
• Emma DeSouza: “İrlanda Deneyiminde Sivil Toplumun Rolü”	35
Değerlendirme: Sivil Toplum Ve Barışın Toplumsal Zemini	45
Sonuç	51
Demokratik Gelişim Enstitüsü’nün Amaçları ve Hedefleri	58
Yönetim Kurulu Üyeleri	60
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	64

FOREWORD

Türkiye is currently at a critical juncture, marked by the reconfiguration of long-standing conflict dynamics alongside renewed debates on democratisation. Such transitional periods bring with them both opportunities and risks. The success of peace processes in these contexts depends not only on political will or technical negotiation mechanisms, but also on the extent to which processes are inclusive, the degree to which diverse segments of society are meaningfully engaged, and how the idea of peace is articulated and debated in the public sphere. This report places these considerations at its core, with a particular focus on the role of civil society and its complementary relationship with political actors in peacebuilding efforts.

The analysis presented in this report is grounded in a meeting organised by the Democratic Progress Institute (DPI) in Ankara on 11 October 2025, entitled “*The Role of Civil Society in Peacebuilding*.” The meeting brought together representatives from civil society, academia, political parties, and conflict-resolution practitioners from across the political spectrum in Türkiye. By convening actors with diverse perspectives around a shared table, the event demonstrated the potential of dialogue platforms to reduce polarisation, foster mutual understanding, and strengthen the social foundations of peace.

Discussions throughout the meeting focused on the constructive role that civil society can play in preventing polarisation, strengthening dialogue, and promoting sustainable peace in Türkiye. Participants reflected on how inclusive participation and representation can enhance public trust and contribute to long-term social reconciliation. A shared understanding emerged that peace processes framed narrowly as technical or elite-driven political initiatives risk lacking social legitimacy, and that civil society is a vital actor in broadening societal ownership of peace.

The programme featured a series of presentations and discussions examining civil society’s contributions to peace processes from international and comparative perspectives. The opening address was delivered by Her Excellency Ms Clare Brosnan, Ambassador of Ireland to Türkiye, who highlighted the importance of inclusive approaches and civil society engagement for long-term stability and reconciliation. The first session, “*The Role of Civil Society in Peace Processes: An International Perspective*,” was presented by Andy Carl, a leading expert in civil society engagement and peacebuilding. Carl outlined practical mechanisms through which civil actors can support dialogue, confidence-building, and reconciliation.

ÖNSÖZ

Türkiye, uzun süredir devam eden çatışma dinamiklerinin yeniden şekillendiği ve demokratikleşme tartışmalarının yeniden canlandığı kritik bir dönemecten geçmektedir. Bu tür geçiş dönemleri, hem önemli fırsatları hem de ciddi riskleri beraberinde getirir. Bu bağlamlarda barış süreçlerinin başarısı, yalnızca siyasi iradeye ya da teknik müzakere mekanizmalarına değil; süreçlerin ne ölçüde kapsayıcı olduğuna, toplumun farklı kesimlerinin ne derece anlamlı biçimde sürece dâhil edilebildiğine ve barış fikrinin kamusal alanda nasıl ifade edildiğine ve tartışıldığına da bağlıdır. Elinizdeki bu rapor, bu hususları merkeze alarak, sivil toplumun barış inşasındaki rolüne ve siyasi aktörlerle kurabileceği tamamlayıcı ilişkiye özel bir vurgu yapmaktadır.

Bu raporda sunulan analiz, Demokratik İlerleme Enstitüsü (DPI) tarafından 11 Ekim tarihinde Ankara’da düzenlenen “*Barış İnşasında Sivil Toplumun Rolü*” başlıklı toplantıya dayanmaktadır. Toplantı, Türkiye’de siyasi yelpazenin farklı noktalarından sivil toplum, akademi, siyasi partiler ve çatışma çözümü alanında çalışan uzmanları bir araya getirmiştir. Farklı bakış açılarına sahip aktörlerin aynı masa etrafında buluşturulması, bu tür diyalog platformlarının kutuplaşmayı azaltma, karşılıklı anlayışı geliştirme ve barışın toplumsal temellerini güçlendirme potansiyelini açık biçimde ortaya koymuştur.

Toplantı boyunca yapılan tartışmalar, sivil toplumun Türkiye’de kutuplaşmayı önlemede, diyalogu güçlendirmede ve sürdürülebilir barışı teşvik etmede oynayabileceği yapıcı role odaklanmıştır. Katılımcılar, kapsayıcı katılım ve temsiliyetin kamu güvenini nasıl artırabileceği ve uzun vadeli toplumsal uzlaşmaya nasıl katkı sunabileceği üzerine değerlendirmelerde bulunmuştur. Barış süreçlerinin dar anlamda, teknik ya da yalnızca siyasi elitlerin yürüttüğü girişimler olarak ele alınmasının, toplumsal meşruiyet açısından ciddi riskler barındırdığı yönünde ortak bir anlayış ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede, sivil toplumun barışın toplumsal sahiplenmesini genişleten hayati bir aktör olduğu vurgulanmıştır.

Program kapsamında, sivil toplumun barış süreçlerine katkısını uluslararası ve karşılaştırmalı perspektiflerden ele alan bir dizi sunum ve tartışma gerçekleştirilmiştir. Açılış konuşması, İrlanda’nın Türkiye Büyükelçisi Sayın Clare Brosnan tarafından yapılmış; Brosnan, kapsayıcı yaklaşımların ve sivil toplum katılımının uzun vadeli istikrar ve uzlaşma açısından taşıdığı önemin altını çizmiştir. İlk oturum olan “*Sivil Toplumun Barış Süreçlerindeki Rolü: Uluslararası Bir Bakış Açısı*”, sivil toplum katılımı ve barış inşası alanında önde gelen uzmanlardan Andy Carl

This was followed by a presentation by Emma DeSouza, a Northern Irish journalist and civil society activist, entitled *“The Role of Civil Society in the Irish Experience.”* Drawing on the Northern Ireland peace process, DeSouza underscored the importance of sustained dialogue, cross-community cooperation, and civic participation in transforming conflict dynamics. She emphasised that peace should be understood not as a single agreement or moment, but as a long-term societal process requiring continuous engagement.

Subsequent sessions, *“Lessons Learned from International Experiences”* and *“Opportunities and Challenges for the Process,”* invited participants to consider how Türkiye might learn from societies that have transitioned from conflict to peace, while remaining attentive to its own unique political and social context. Themes such as confidence-building, inclusivity, participatory mechanisms, and the need for continuous dialogue between state institutions and society were repeatedly emphasised throughout the discussions.

Past experiences demonstrate that peace initiatives confined to a narrow political framework are inherently fragile. Türkiye’s previous peace process offers important lessons in this regard, particularly concerning the limited involvement of civil society. Ongoing structural constraints facing civil society today further underscore the urgency of addressing this gap. This report argues that civil society should not be viewed merely as a supportive or peripheral actor, but as a central force in building the social foundations of peace and advancing democratic transformation.

At the Democratic Progress Institute, we believe that comparative approaches provide an indispensable space for learning in peace processes. While no experience can be directly replicated, international examples offer valuable insights into principles such as inclusivity, confidence-building, and the transformation of polarising language. The Ankara meeting provided a meaningful platform for reflecting on how Türkiye’s ongoing process can benefit from such comparative perspectives.

It is my hope that this report will make a modest yet meaningful contribution to ongoing discussions on peace and democratisation in Türkiye. We remain convinced that a sustainable and democratic peace can only be achieved through the meaningful and continuous engagement of both political and social actors.

Kerim Yıldız

Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

tarafından sunulmuştur. Carl, sivil aktörlerin diyalogu, güven inşasını ve uzlaşmayı destekleyebilecekleri pratik mekanizmaları ele almıştır.

Bunu takiben, Kuzey İrlandalı gazeteci ve sivil toplum aktivisti Emma DeSouza, *“İrlanda Deneyiminde Sivil Toplumun Rolü”* başlıklı sunumunu gerçekleştirmiştir. Kuzey İrlanda barış sürecinden yola çıkan DeSouza, çatışma dinamiklerinin dönüştürülmesinde sürdürülen diyalogun, topluluklar arası iş birliğinin ve sivil katılımın önemini vurgulamıştır. Barışın tek bir anlaşma ya da an olarak değil, sürekli ve uzun vadeli bir toplumsal süreç olarak ele alınması gerektiğinin altını çizmiştir.

Takip eden oturumlarda ise katılımcılar, Türkiye’nin kendi özgün siyasal ve toplumsal bağlamını gözetererek, çatışmadan barışa geçiş yaşamış toplumların deneyimlerinden çıkarılabilecek dersleri tartışmaya davet edilmiştir. Güven inşası, kapsayıcılık, katılımcı mekanizmalar ve devlet ile toplum arasında sürekli diyalogun gerekliliği, tartışmalar boyunca öne çıkan temel temalar olmuştur.

Geçmiş deneyimler, dar bir siyasi çerçeveye sınırlı barış girişimlerinin doğası gereği kırılgan olduğunu göstermektedir. Türkiye’nin önceki barış süreci de özellikle sivil toplumun sınırlı katılımı açısından, bu konuda önemli dersler sunmaktadır. Günümüzde sivil toplumun karşı karşıya olduğu yapısal kısıtlar, bu boşluğun giderilmesinin aciliyetini daha da artırmaktadır. Bu rapor, sivil toplumun yalnızca destekleyici ya da çevresel bir aktör olarak değil, barışın toplumsal temellerini inşa eden ve demokratik dönüşümü ileriye taşıyan merkezi bir güç olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır.

DPI olarak, karşılaştırmalı yaklaşımların barış süreçlerinde vazgeçilmez bir öğrenme alanı sunduğuna inanıyoruz. Hiçbir deneyim birebir kopyalanamaz; ancak uluslararası örnekler, kapsayıcılık, güven inşası ve kutuplaştırıcı dilin dönüştürülmesi gibi alanlarda değerli içgörüler sunmaktadır. Ankara’da gerçekleştirilen bu toplantı, Türkiye’nin devam eden sürecinin bu tür karşılaştırmalı perspektiflerden nasıl fayda sağlayabileceği üzerine düşünmek için anlamlı bir zemin oluşturmıştır.

Bu raporun, Türkiye’de barış ve demokratikleşme üzerine yürütülen tartışmalara mütevazı ama anlamlı bir katkı sunmasını temenni ediyorum. Sürdürülebilir ve demokratik bir barışın, ancak siyasal ve toplumsal aktörlerin anlamlı ve sürekli katılımıyla mümkün olabileceğine olan inancımızı koruyoruz.

Kerim Yıldız

İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü

INTRODUCTION

The meeting was organised at a time when debates on peace and democratisation in Türkiye have re-emerged, with the aim of examining the role of civil society in peace processes and the areas of engagement it can establish with political actors. The programme sought to open a discussion on the capacity of civil society, in an increasingly polarised environment, to strengthen dialogue, make the idea of peace visible at the societal level, and create spaces for interaction among different segments of society. In this context, the meeting drew on international and comparative experiences, focusing on how mechanisms of inclusive participation, representation, and engagement might be assessed within the Turkish context.

The opening remarks were delivered by HE Clare Brosnan, Ambassador of Ireland to Türkiye, and Kerim Yıldız, Chief Executive Officer of the Democratic Progress Institute (DPI). In her opening address, Ambassador Brosnan highlighted the importance of inclusive approaches and civil society participation for long-term peace and stability, drawing on lessons from the Irish peace process. She underlined that peace processes confined solely to negotiations between political actors risk weakening societal ownership. Ambassador Brosnan emphasised the critical role of civil society in confidence-building, sustaining dialogue, and building bridges between different segments of society.

Following Ambassador Brosnan, Kerim Yıldız, DPI's Chief Executive Officer, elaborated on the objectives of the meeting and DPI's approach to peace processes within a broader framework. Referring to Türkiye's previous peace process experiences, Yıldız noted that the insufficient inclusion of civil society constituted one of the most significant shortcomings of earlier efforts. He stated that this had undermined the social legitimacy of the process, limited confidence-building, and adversely affected the sustainability of peace.

Yıldız stressed that civil society should not be viewed merely as a supporting actor in peace processes, but rather as a central stakeholder capable of broadening the societal base of the process and making the idea of peace visible in the public sphere. He highlighted that, particularly in contexts marked by deep polarisation, civil society possesses a unique capacity to transform language, open channels of contact and dialogue between different groups, and socialise the concept of peace. He further emphasised that this capacity can yield meaningful and lasting outcomes when embedded in complementary, transparent, and trust-based relationships with political actors.

Yıldız also underlined that the relationship between civil society and political actors should not be framed as one of competition, but as a process grounded in mutual

GİRİŞ

Toplantı, Türkiye'de barış ve demokratikleşme tartışmalarının yeniden gündeme geldiği bir dönemde, sivil toplumun barış süreçlerindeki rolünü ve siyasi aktörlerle kurabileceği etkileşim alanlarını ele almak üzere düzenlenmiştir. Program, sivil toplumun kutuplaşma ortamında diyalogu güçlendirme, barış fikrini toplumsal düzeyde görünür kılma ve farklı kesimler arasında temas alanları yaratma kapasitesini tartışmaya açmayı amaçlamıştır. Bu çerçevede toplantı, uluslararası ve karşılaştırmalı deneyimlerden yararlanarak, kapsayıcı katılım, temsil ve etkileşim mekanizmalarının Türkiye bağlamında nasıl değerlendirilebileceğine odaklanmıştır. Toplantının açılış konuşmaları, İrlanda'nın Türkiye Büyükelçisi Sayın Clare Brosnan ve Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI) İcra Kurulu Başkanı Kerim Yıldız tarafından gerçekleştirilmiştir. Clare Brosnan, açılış konuşmasında İrlanda barış sürecine dair deneyimlerden yola çıkarak kapsayıcı yaklaşımların ve sivil toplum katılımının uzun vadeli barış ve istikrar açısından taşıdığı öneme dikkat çekmiştir. Brosnan, barış süreçlerinin yalnızca siyasi aktörler arasında yürütülen müzakerelerle sınırlı kalmasının toplumsal sahiplenmeyi zayıflattığını vurgulamış; sivil toplumun güven inşası, diyalogun sürdürülmesi ve farklı toplumsal kesimler arasında köprüler kurulması açısından kritik bir rol oynadığını ifade etmiştir. Büyükelçi Brosnan'ın ardından söz alan DPI İcra Kurulu Başkanı Kerim Yıldız, konuşmasında toplantının amaçlarını ve DPI'nın barış süreçlerine yaklaşımını daha ayrıntılı bir çerçeveye oturtmuştur. Yıldız, Türkiye'nin önceki çözüm süreci deneyimlerine atıfla, sivil toplumun sürece yeterince dâhil edilmemesinin en temel eksikliklerden biri olduğunu vurgulamıştır. Bu durumun, sürecin toplumsal meşruiyetini zayıflattığını, güven inşasını sınırladığını ve barışın sürdürülebilirliğini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

Kerim Yıldız, sivil toplumun barış süreçlerinde yalnızca destekleyici bir unsur olarak değil, sürecin toplumsal tabanını genişleten ve barış fikrini kamusal alanda görünür kılan temel bir aktör olarak ele alınması gerektiğinin altını çizmiştir. Sivil toplumun, özellikle derin kutuplaşmanın yaşandığı ortamlarda dili dönüştürme, farklı kesimler arasında temas ve diyalog kanalları açma ve barış fikrini toplumsallaştırma konusunda benzersiz bir kapasiteye sahip olduğunu belirtmiştir. Bu kapasitenin, siyasi aktörlerle kurulan tamamlayıcı, şeffaf ve karşılıklı güvene dayalı ilişkilerle anlamlı sonuçlar üretebileceğini vurgulamıştır.

Yıldız ayrıca, sivil toplum ile siyasi aktörler arasındaki ilişkinin bir rekabet alanı olarak değil; karşılıklı öğrenmeye, iş birliğine ve ortak sorumluluğa dayalı bir süreç olarak ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Sivil toplumun sürece dâhil edilmesinin yalnızca katılımı artırmakla sınırlı olmadığını; aynı zamanda şeffaflık, hesap verebilirlik ve kamu güveninin güçlendirilmesi açısından da hayati bir rol

learning, cooperation, and shared responsibility. He noted that the inclusion of civil society goes beyond increasing participation alone, playing a vital role in strengthening transparency, accountability, and public trust. In this regard, he welcomed recent developments in which civil society representatives have been heard within the framework of ongoing commission work, while stressing the need for such engagement to be supported by permanent and institutionalised mechanisms.

Following the opening remarks, the first session of the meeting examined the role of civil society in peace processes from international and comparative perspectives. In this context, Andy Carl, who has extensive experience in the fields of civil society and peacebuilding, was invited to speak. In his presentation entitled *"The Role of Civil Society in Peace Processes: An International Perspective,"* Carl explored the contributions civil actors can make to strengthening dialogue, supporting confidence-building, and promoting reconciliation, drawing on examples from a range of countries.

Andy Carl's presentation was followed by remarks from Northern Irish journalist and civil society activist Emma DeSouza. In her presentation, *"The Role of Civil Society in the Irish Experience,"* DeSouza drew on the Northern Ireland peace process to highlight the decisive role of civil participation, cross-community cooperation, and sustained dialogue in transforming conflict dynamics. She emphasised that peace is not a one-off agreement, but a long-term process that must be constructed at the societal level.

oynadığını belirtmiştir. Bu çerçevede, son dönemde yürütülen komisyon çalışmaları kapsamında sivil toplum temsilcilerinin dinlenmiş olmasının önemli bir gelişme olduğunu, ancak bunun kalıcı ve kurumsallaşmış mekanizmalarla desteklenmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Açılış konuşmalarının ardından, toplantının ilk oturumunda sivil toplumun barış süreçlerindeki rolü uluslararası ve karşılaştırmalı perspektiflerden ele alınmıştır. Bu kapsamda, sivil toplum ve barış inşası alanında uzun yıllara dayanan deneyime sahip Andy Carl'e söz verilmiştir. Carl, "Sivil Toplumun Barış Süreçlerindeki Rolü: Uluslararası Bir Bakış Açısı" başlıklı sunumunda, sivil aktörlerin diyalogu güçlendirme, güven inşasını destekleme ve uzlaşmayı teşvik etme süreçlerinde oynayabilecekleri rolü farklı ülkelerden örneklerle ele almıştır.

Andy Carl'in sunumunun ardından, Kuzey İrlandalı gazeteci ve sivil toplum aktivisti Emma DeSouza söz almıştır. DeSouza, "İrlanda Deneyiminde Sivil Toplumun Rolü" başlıklı sunumunda, Kuzey İrlanda barış sürecinden hareketle sivil katılımın, topluluklar arası iş birliğinin ve süreklilik arz eden diyalogun çatışma dinamiklerini dönüştürmedeki belirleyici rolüne dikkat çekmiştir. Barışın tek seferlik bir anlaşma değil, uzun vadeli ve toplumsal olarak inşa edilen bir süreç olduğunun altını çizmiştir.

From left to right: Ambassador of Ireland to Türkiye Clare Brosnan, DPI CEO Kerim Yıldız, speaker Emma DeSouza.

Soldan sağa: İrlanda Türkiye Büyükelçisi Clare Brosnan, DPI İcra Kurulu Başkanı Kerim Yıldız, konuşmacı Emma DeSouza.

SPEAKER PRESENTATIONS

Andy Carl:

The Role of Civil Society in Peace Processes: An International Perspective

Andy Carl began his presentation by introducing himself. Based in London, Carl explained that his work in the field of peace processes began through a focus on human rights and the rule of law. In particular, during a period when civil wars were ongoing in Central America, he worked on initiatives aimed at strengthening people-to-people contact and solidarity between local human rights defenders and civil society organisations in the United Kingdom. He emphasised that these early experiences were formative in shaping his understanding of the role civil actors can play in contexts of violent conflict.

Carl stated that he was participating in the meeting at the invitation of DPI and that he has supported DPI's work for many years. He noted that, through his contribution to this meeting, he wished to engage with the following question: *"What roles might civil society play in the future construction of peace, democracy, and coexistence in Türkiye?"* Carl explained that, in a "general and concise" manner, he would offer some ideas and propose a shared language that he hoped would help frame this common inquiry. He also indicated that he would touch upon a number of relevant international experiences, examine the roles and functions of civil society organisations in peace processes, and put forward several guiding questions intended to inform the discussions that would follow.

The Concept and Scope of a "Peace Process"

Carl began by noting that he had deliberately used the term "peace process" in the title of his presentation, emphasising that it encompasses a broad range of contexts. He explained that he adopts a wide definition, according to which a peace process comprises the full range of political, diplomatic, and societal efforts through which parties to an armed conflict move from confrontation toward a negotiated settlement, and through which the conditions for sustainable peace are constructed. He noted that such processes most often include formal negotiations, agreements, and their implementation, but also extend to informal dialogues, mediation efforts, and grassroots or community-based initiatives aimed at ending violence, addressing its root causes, and transforming relationships.

In contexts where armed conflict is absent, Carl suggested that it may be more appropriate to speak of broader processes of political accommodation, and in some cases of nation-building or, more specifically, constitution-building. Referring to the

KONUŞMACI SUNUMLARI

Andy Carl:

Sivil Toplumun Barış Süreçlerindeki Rolü: Uluslararası Bir Perspektif

Andy Carl, sunumuna kendisini tanıtarak başladı. Londra'da yaşadığını belirten Carl, barış süreçleri alanındaki çalışmalarına insan hakları ve hukukun üstünlüğü ekseninde başladığını aktardı. Özellikle Orta Amerika'da iç savaşların sürdüğü bir dönemde, yerel insan hakları savunucuları ile Birleşik Krallık'taki sivil toplum örgütleri arasında insanlar arası temas ve dayanışmayı güçlendirmeyi amaçlayan çalışmalar yürüttüğünü ifade etti. Bu erken dönem deneyimlerinin, çatışma ortamlarında sivil aktörlerin oynayabileceği rolü anlamasında belirleyici olduğunu vurguladı.

Carl, DPI'nin daveti üzerine toplantıya katıldığını; DPI'nin çalışmalarını uzun zamandır desteklediğini belirtti. Bu toplantıda, ortak bir soruya katkı sunmak istediğini belirtti: "Türkiye'de barışın, demokrasinin ve birlikte yaşamın inşasında sivil toplumun gelecekteki rolleri ne olabilir?" Carl, "genel ve kısa" biçimde, bu ortak sorgulamayı çerçevelemeye yardımcı olacağını umduğu bazı fikirler ve bir dil önerisi sunacağını söyledi. Ayrıca: ilgili olabilecek bazı uluslararası deneyimlere değineceğini, barış süreçlerinde sivil toplum örgütlerinin rol ve işlevlerini inceleyeceğini ve devamındaki tartışmalara yön verecek bazı öncü sorular ortaya koyacağını belirtti.

"Barış Süreci" Kavramı ve Kapsamı

Sunum başlığında "barış süreci" ifadesini kullandığını ve bunun geniş bir bağlam yelpazesi ni kapsadığını belirterek söze başladı. Kendisinin geniş bir tanım benimsediğini; buna göre bir barış sürecinin, silahlı çatışmadaki tarafların karşı karşıya gelme hâlinde müzakere edilmiş bir uzlaşya doğru ilerlediği ve kalıcı barışın koşullarının inşa edildiği siyasi, diplomatik ve toplumsal çabalar bütünü olduğunu söyledi. Süreçlerin çoğunlukla resmî müzakereler, anlaşmalar ve bunların uygulanmasını içerdiğini; bunun yanında gayri resmî diyaloglar, arabuluculuk ve şiddetin sona erdirilmesine, nedenlerin ele alınmasına ve ilişkilerin dönüşümüne hizmet eden taban/topluluk girişimlerini de kapsadığını vurguladı.

Silahlı çatışmanın olmadığı yerlerde ise, daha geniş anlamda bir siyasi uzlaşma sürecinden; bazı bağlamlarda ulus-inşası veya daha özel olarak anayasa-inşası süreçlerinden söz edilebileceğini belirtti. Türkiye'de Komisyon'un adında yer alan "ulusal dayanışma, kardeşlik ve demokrasi" vurgusu ile PKK'nın silahsızlanma ve feshi bağlamında, karşılaştırmalı perspektif paylaşabilmek için "geniş bir kavramsal tuval" gerektiğini ifade etti.

emphasis on “national solidarity, fraternity, and democracy” reflected in the name of the parliamentary commission in Türkiye, as well as to the context created by the PKK’s disarmament and dissolution, Carl argued that a “broad conceptual canvas” is required in order to share comparative perspectives meaningfully.

The Catalonia Case and the Question of “Is This a Peace Process?”

Carl noted that he had recently had the opportunity to work on the negotiation process between the Catalan government and the Spanish government in Catalonia. He explained that this process was not framed as a “peace process” in the conventional sense, as there had been no war and no loss of life. However, he emphasised that one of the earliest and most significant turning points in the negotiations was the parties’ recognition that they were not merely dealing with a simple political disagreement, but rather with a deep and unresolved conflict. Crucially, this recognition involved an acknowledgment of the conflict itself and a commitment to address it and to engage in a process aimed at resolving differences.

Carl explained that, over time, this acknowledgement led to difficult compromises, including the release of detainees, reforms to the criminal code, regulatory changes concerning the use of the Catalan language in parliament and schools, and the adoption of an amnesty law covering individuals who had faced criminal charges in connection with the independence referendum process. He then posed a central question: Was this a peace process? No. Could it nevertheless be a relevant process from which lessons might be drawn? Possibly yes. Turning to the Turkish context, he invited discussion on whether the notion of a “Terror-Free Türkiye” is understood as a peace process and whether comparative perspectives remain relevant in this context.

The Non-Linear Nature of Processes and the Reality of “Multiple Processes”

Carl went on to offer several clarifications, stressing that peace processes do not unfold in a linear manner. Beyond the factor of time, he noted that such processes are often “circuitous,” almost always becoming stalled, pausing, and restarting. He cautioned that describing them as a single, unified process can be misleading; in practice, multiple processes often unfold simultaneously or sequentially over time. He added that an examination of peace agreements frequently reveals not a single accord, but rather a series of agreements.

Carl further observed that peace processes increasingly result less often in comprehensive peace agreements. Even where a political settlement is reached, recent research conducted at the University of Edinburgh indicates that such settlements frequently leave many of the core contested issues that gave rise to the conflict unresolved and open to ongoing dispute.

Katalonya Örneği ve “Barış Süreci Mi?” Sorusu

Carl, yakın dönemde Katalonya’da Katalonya hükümeti ile İspanya hükümeti arasındaki müzakere sürecinde çalışma fırsatı bulduğunu söyledi. Bunun klasik anlamda “barış süreci” olarak çerçevelenmediğini; çünkü “savaş olmadığını, can kaybı yaşanmadığını” belirtti. Ancak müzakerelerdeki en erken ve önemli kırılmalardan birinin, tarafların basit bir siyasi ihtilaf değil; derin ve çözümsüz bir çatışma yaşadıklarını kabul etmeleri ve bunu tanımayla, ele almaya ve farklılıklarını çözmek için bir sürece bağlılık göstermeleri olduğunu anlattı.

Bu kabulün zaman içinde; tutukluların serbest bırakılması, ceza kanununun reformu, Katalanca’nın parlamentoda ve okullarda kullanımına ilişkin düzenlemeler ve bağımsızlık referandumu sürecindeki cezai suçlamalara konu olan kişileri kapsayan bir af yasası gibi zor uzlaşmalara götürdüğünü aktardı. Ardından şu sorgulamayı yaptı: Bu bir barış süreci miydi? Hayır. Peki yine de öğrenmek için ilgili bir süreç olabilir mi? Belki evet. Devamında Türkiye bağlamına dönerek, “Terörsüz Türkiye”yi bir barış süreci olarak görüp görmediklerini ve karşılaştırmaların hâlâ ilgili olup olmadığını tartışmaya açtı.

Speaker Andy Carly during the presentation.

Konuşmacı Andy Carl sunum esnasında.

Two Metaphors: The Pyramid and “Tracks”

Carl introduced two metaphors to help conceptualise peace processes. The first was the “pyramid” metaphor: at the top of the pyramid are governments, armed groups, and political elites; at the middle level are organised civil society organisations; and at the base are the public and local communities. He noted that this metaphor is intended to illustrate the wide range of actors and organisations involved in peace processes.

As a second metaphor, Carl referred to the multi-track diplomacy approach. He explained that this framework was developed to highlight the multiple roles played by different groups and sectors at both formal and informal levels. Today, he noted, these roles are often summarised as follows: the official track; civil society-led engagements; the second track (sometimes referred to as Track 1.5), involving informal interactions among political elites; and the third track, encompassing engagement with communities and local organisations.

Inclusivity – Global Consensus and Its Meaning

Carl noted that approximately a decade ago he served as an editor for a compilation on peace processes produced as part of Conciliation Resources’ online Accord series. He explained that *Accord* documents first-hand experiences of peace processes and recommended it to participants as a valuable resource.¹ At that time, drawing on sources such as the United Nations and the World Bank, he wrote that there was a broad global consensus that inclusivity strengthens peace processes and makes their outcomes more durable. He emphasised that the participation of civil society in peacebuilding constitutes one of the core areas of work for organisations engaged in conflict resolution.

Carl explained that “inclusivity” refers to the involvement of those affected by conflict in processes aimed at ending and transforming that conflict. This includes not only governments and armed groups, but also victims and their families, displaced persons, women, young people, civil society organisations, and community and political leaders. He noted that numerous examples documenting how inclusivity has been operationalised in different contexts are available, and added that Türkiye’s own experience during its previous peace process could also be situated within these discussions.

Referring to John Paul Lederach, one of the leading thinkers in the English-language peacebuilding literature, Carl recalled that Lederach’s central question concerns how people living in contexts of conflict can meaningfully participate in decisions that directly affect their lives. He then shared the following quotation:

¹ <https://www.c-r.org/accord/inclusion-peace-processes>

Süreçlerin Doğrusal Olmaması ve “Çoklu Süreçler” Gerçekliği

Carl, bazı açıklamalar yapmak istediğini belirterek barış süreçlerinin düz bir çizgide ilerlemediğini vurguladı. Zaman faktörü dışında süreçlerin “dolambaçlı” olduğunu; ne-redeyse her zaman tıkanıp durduğunu ve yeniden başladığını söyledi. Tek bir süreç olarak anlatılmalarının çoğu kez yanıltıcı olduğunu; pratikte zaman içinde birden fazla sürecin yaşandığını ve barış anlaşmalarına bakıldığında genellikle bir dizi anlaşmanın bulunduğunu ifade etti.

Ayrıca barış süreçlerinin giderek daha nadir biçimde kapsamlı bir barış anlaşması ürettiğini belirtti. Bir siyasi uzlaşma olsa dahi, Edinburgh Üniversitesi’nde yapılan yakın dönem araştırmaların, bu uzlaşmaların çoğu zaman çatışmayı doğuran tartışmalı meselelerin önemli bir bölümünü çözumsuz ve tartışmalı bıraktığını gösterdiğini aktardı.

İki Metafor: Piramit ve “Hatlar”

Carl, barış sürecini düşünmeye yardımcı iki metafor açıkladı. İlk olarak “Piramit” metaforunu anlattı: piramidin tepesinde hükümetler, silahlı gruplar ve siyasi elitler; orta seviyesinde örgütlü sivil toplum kuruluşları, tabanında ise halk ve topluluklar yer alır. Bu metaforun, süreçte çok sayıda kişi ve kuruluşun rol oynadığını hatırlatmak için kullanıldığını belirtti. İkinci metafor olarak çok kanallı diplomasi yaklaşımına değindi. Bunun, resmî ve gayri resmî düzeylerde farklı grupların ve sektörlerin birden fazla rol oynadığını vurgulamak için geliştirildiğini; günümüzde bu rollerin çoğu zaman şu şekilde özetlendiğini aktardı: Resmî Hat, sivil toplum örgütlerinin yaptığı temaslar, ikinci hat (bazılarınca 1.5’uncu hat olarak anılır) siyasi elitlerin resmî olmayan biçimde yürüttüğü temaslar ve üçüncü hat ise topluluk ve yerel örgütlerle yürütülen temaslar.

Kapsayıcılık – Küresel Mutabakat ve Anlamı

Carl, yaklaşık on yıl önce Conciliation Resources’in çevrimiçi Accord serisi kapsamında barış süreçlerine dair bir derlemede editörlük yaptığını; Accord’un barış süreçlerine dair birinci el deneyimleri belgelediğini ve katılımcılara incelemelerini önerdiğini söyledi.¹ O dönemde, BM ve Dünya Bankası gibi kaynaklara atıfla, barış süreçlerinde kapsayıcılığın süreçleri daha güçlü ve sonuçları daha kalıcı kıldığı yönünde küresel bir mutabakat bulunduğunu yazdığını ifade etti. Sivil toplumun barış inşasına katılımının, çatışma çözümü alanında çalışan kuruluşların temel çalışma alanlarından biri olduğunu vurguladı.

“Kapsayıcılık” ile kastedilenin, çatışmadan etkilenenlerin, çatışmayı sona erdirmeye ve dönüştürme süreçlerine dâhil edilmesi olduğunu söyledi. Buna hükümet ve silahlı grupların yanında; mağdurlar ve mağdur yakınları, yerinden edilmiş kişiler, kadınlar, gençler, sivil toplum kuruluşları, topluluk ve siyasi liderlerin de girdiğini belirtti. Birçok

¹ <https://www.c-r.org/accord/inclusion-peace-processes>

“People who have been seriously and persistently victimised are rightly sceptical and distrustful. They look less to words, promises, and proposals, and more to who is carrying the change and how leaders behave within the community. For victims, consultation processes raise expectations but deliver little tangible change. This is precisely why consultations, surveys, referendums, and reports often fail to generate a genuine sense of participation among wider populations.”

Carl noted that this observation underscores how communities that have experienced deep and sustained harm are naturally sceptical and lack trust. Such communities tend to place less weight on rhetoric, promises, and proposals, and instead focus on who is advancing change and how leaders are perceived “on the ground.” He further emphasised that consultation and engagement processes frequently generate activities and heightened expectations, yet fail to produce visible change. As a result, consultations, surveys, referendums, and reports often fall short of fostering a sense of “authentic inclusivity” among broader segments of the population.

Four Forms of Public Participation in Peace Processes

Carl noted that public participation in peace processes takes different forms in different contexts and offers varying levels of engagement for individuals, communities, and organisations. As a simple and useful analytical framework, he proposed “four types or degrees of participation,” while emphasising that these categories are open to interpretation. For example, he noted that the significance of a referendum may vary depending on whether it is binding or consultative in nature.

Within formal peace and political negotiation processes, he identified four forms of participation:

- 1. Direct participation**
 - a. Being “at the table”
 - b. Referendums / plebiscites
- 2. Representative participation**
 - a. Participation through elected or elected/appointed representatives
- 3. Indirect participation**
 - a. Track Two and Track 1.5 dialogues that complement formal negotiations
 - b. Consultation of civil society organisations, religious bodies, trade unions, and women’s, youth, or minority leaders within peace talks
 - c. Civil society advocacy, mobilisation, and strategic litigation

Speaker Andy Carly during the presentation.

Konuşmacı Andy Carl sunum esnasında.

bağlamda bunun nasıl işletildiğine dair örnekler belgelendiğini; Türkiye’nin kendi çözüm süreci deneyiminin de bu tartışmalara dâhil edilebileceğini ekledi.

İngilizce literatürde barış inşası üzerine önde gelen düşünürlerden biri olan John Paul Lederach’ı anarak, Lederach’ın temel sorusunun çatışma ortamlarında yaşayan insanların kendi hayatlarını etkileyen kararlara anlamlı biçimde nasıl katılabildiği olduğunu hatırlatıp bu alıntıyı paylaştı:

«Ciddi ölçüde ve sürekli mağdur edilen insanlar, haklı olarak şüpheli ve güvensiz olur. Sözlere, vaatlere ve önerilere değil, değişimi kimin savunduğuna ve liderlerin toplum içinde nasıl davrandıklarına bakarlar. Mağdurlar açısından, danışma/istişare süreçleri kapsamında yapılan etkinlikler beklentileri yükseltir, ancak elle tutulur değişiklikler sağlamaz. İşte tam bu nedenle istişareler, anketler, referandumlar ve raporlar geniş kitlelerde pek de gerçek bir katılım hissi yaratmaz.»

Bu alıntının derin ve süreklilik arz eden zarar yaşamış toplulukların doğal olarak şüpheli ve güvensiz olduğunu; sözlere, vaatlere ve önerilere daha az, değişimi kimin taşıdığına ve liderlerin sahada nasıl “göründüğüne” daha çok baktığını vurguladığını belirtti. Ayrıca, danışma/istişare süreçlerinin çoğu zaman etkinlikler ve beklentiler ürettiği, fakat gözle görülür değişim yaratmadığı; bu nedenle danışmalar, anketler, referandumlar ve raporların geniş nüfusta “otantik kapsayıcılık” hissi üretmede çoğu kez yetersiz kaldığı vurgulandı.

4. Consultative participation

- a. Hearings and sessions, town hall meetings, citizens' assemblies, and community dialogues
- b. Advisory committees, surveys, and public opinion polling

Inclusivity: A Rising Norm or an Eroding Consensus?

Building on this framework, Carl posed a broader question: Is inclusivity in peace processes an emerging global norm, or an increasingly eroded global consensus? On the one hand, he noted that there is strong evidence demonstrating that complex national transformations—such as reversing hatred and violence and building societies and states based on coexistence and equality—require many years and the involvement of multiple actors. On the other hand, he questioned whether the consensus around inclusivity, even if it has expanded, continues to hold today.

He invited discussion on whether new obstacles and barriers to inclusivity are developing at a similar pace, and whether, in the current global political moment, the exclusion of civil society from peace and negotiation processes is becoming the rule rather than the exception.

In this context, Carl cited a number of recent examples in which civil society was excluded from peace and negotiation processes: the initial success and subsequent regression in Tunisia; the decolonisation agreement concerning the Chagos Islands, concluded without the participation of the Chagossian people; efforts by the Trump administration to engage in talks with the Putin government in Alaska while excluding Ukraine and Ukrainians; and an international conference aimed at addressing the conflict affecting the Rohingya, held without Rohingya representatives. He also added that Palestinians have been largely excluded from discussions conducted in the context of Israel's war in Gaza and the occupation of the West Bank.

Parliament-Centred Comparative Examples

Carl stated that he had been reflecting on which recent peace processes from other parts of the world might hold relevance for Türkiye. Recalling that the Northern Ireland experience would be discussed later in the programme, he suggested that, at this particular moment, it may be especially useful for Türkiye to examine cases in which parliamentary structures have played a central role:

- **South Africa (1991–1996):** Convention for a Democratic South Africa (CODESA)
- **Philippines (2003–2019):** the Bangsamoro Transition Commission and ad hoc joint congressional committees
- He also noted that he would refer to the cases of **Nepal** and **Colombia**.

Barış Süreçlerinde Kamusal Katılımın Dört Biçimi

Carl, barış süreçlerinde kamusal katılımın farklı yerlerde farklı biçimler aldığını ve bireyler, topluluklar ile örgütler için farklı katılım düzeyleri sunduğunu belirtti. Kendisinin düşünmek için yararlı bulduğu basit bir çerçeve olarak "dört tür/katılım derecesi" sundu; bunların yoruma açık olduğunu, örneğin referandumun bağlayıcı mı danışma niteliğinde mi olduğunu göre anlamının değişebileceğini ekledi.

1. Doğrudan katılım

- a. "Masada" yer alma
- b. Referandumlar / plebisitler

2. Temsili katılım

- a. Seçilmiş veya seçilmiş/atanmış temsilciler aracılığıyla katılım

3. Dolaylı katılım

- a. Hat iki ve Hat 1.5 türü, resmî müzakereleri tamamlayan gayriresmî diyaloglar
- b. STK'lar, dini örgütler, sendikalar; kadın, gençlik veya azınlık liderlerinin barış görüşmelerinde danışılması
- c. Sivil toplum savunuculuğu, mobilizasyonlar, stratejik dava takibi

4. Danışma/istişari katılım

- a. Oturumlar/dinlemeler, halk toplantıları, yurttaş meclisleri ve topluluk diyalogları
- b. Danışma komiteleri, anketler ve kamuoyu yoklamaları

Kapsayıcılık: Yükselen Norm mu, Aşınan Mutabakat mı?

Carl bu çerçeveden hareketle şu soruyu ortaya attı: kapsayıcılık barış süreçlerinde yükselen bir küresel norm mu, yoksa giderek aşınan bir küresel mutabakat mı? Bir yandan, nefret ve şiddeti tersine çevirmek, birlikte yaşam ve eşitlik üzerine toplumlar ve devletler inşa etmek gibi karmaşık ulusal dönüşümlerin uzun yıllar ve çok sayıda aktör gerektirdiğine dair kanıtların güçlü olduğunu söyledi. Öte yandan, kapsayıcılık mutabakatı büyümüş olsa da bunun bugün geçerliliğini koruyup korumadığını sorguladı. Kapsayıcılığa yönelik yeni engellerin ve bariyerlerin de aynı hızla gelişip gelişmediğini; hatta küresel siyasetin mevcut anında sivil toplum dışlamasının istisna değil kural hâline gelip gelmediğini tartışmaya açtı.

Bu çerçevede, barış ve müzakere süreçlerinde sivil toplumun dışlandığına dair yakın dönem örnekler sıraladı: Tunus'ta başlangıçtaki başarı ve ardından gelen geriye gidiş; Chagos Adaları'nın dekolonizasyon anlaşmasının Chagoslular olmadan yapılması; Trump yönetiminin Alaska'da Putin yönetimiyle yürütmeye çalıştığı görüşmelerden Ukrayna ve Ukraynalıların dışlanması; Rohingyaların Myanmar ve Bangladeş ile çatış-

In presenting these examples, Carl explicitly emphasised the uniqueness of the Turkish context and stressed that he did not intend to suggest a simple or direct transfer of lessons.

South Africa: CODESA, Multi-Party Negotiation, and the Complementary Role of Civil Society

Carl noted that it was not possible to provide a comprehensive overview of the South African peace process within the scope of his presentation. However, he argued that the central role played by multi-party processes in that context remains worthy of examination for Türkiye, albeit in a fundamentally different setting. He explained that Convention for Democratic South Africa (CODESA) was not a “cross-party parliamentary committee” like the commission in Türkiye, but rather a body explicitly mandated as a multi-party negotiating forum. CODESA sought to address core issues such as the principles of a new constitution and the composition of the interim authority that would govern the transition period.

He noted that the democratically produced *Declaration of Intent* adopted by CODESA bound all parties to the goal of a “united, democratic, non-racial and non-sexist state,” marking a clear break with the apartheid past. Carl further explained that CODESA did not constitute the sole phase of the process. It was followed in 1993 by the establishment of the Multi-Party Negotiating Forum (MPNF), which, under the leadership of the two main parties—the National Party (NP) and the African National Congress (ANC)—produced a draft Interim Constitution incorporating 34 “constitutional principles.” He noted that this process ultimately led to the period between 1994 and 1996, during which the Constituent Assembly, operating as part of the National Assembly, drafted and adopted South Africa’s post-apartheid constitution.

Carl emphasised that CODESA and the subsequent negotiation processes would not have been possible without the roles played by civil society. While civil society organisations were not formally part of CODESA or the forums that followed—a point that was not contested—he stressed that they nonetheless performed multiple and significant functions throughout the process. He added that in 1991, during an extremely violent and turbulent period in South Africa’s history, a strong civil society ecosystem was already in place, particularly in the fields of dialogue, justice, reconciliation, and conflict resolution.

In this context, Carl referred to the National Peace Initiative, led by the Consultative Business Movement (CBM), which represented segments of faith leaders and the business community. He explained that this initiative sought to address the widespread violence affecting the country and culminated in the signing of the National Peace Accord in September 1991—the first multi-party agreement of its kind, which also included trade unions. He noted that the Accord was signed by the ANC, the

malarını çözmeye dönük uluslararası konferansın Rohingya temsilcileri olmadan yapılması. Ayrıca Filistinlilerin, İsrail’in Gazze’ye yönelik savaşı ve Batı Şeria işgali bağlamında yürütülen görüşmelerde büyük ölçüde dışarıda bırakıldığını da ekledi.

Parlamento-Merkezli Karşılaştırmalı Örnekler

Carl, dünyanın farklı yerlerindeki yakın dönem barış süreçlerinden Türkiye için neyin ilgili olabileceği üzerine düşündüğünü; kısa süre sonra Kuzey İrlanda deneyiminin de dinleneceğini hatırlatarak, Türkiye’nin içinde bulunduğu bu dönemde parlamenter yapıların merkezi rol oynadığı örneklerle bakmanın faydalı olabileceğini söyledi:

- **Güney Afrika (1991–1996):** Demokratik Güney Afrika Sözleşmesi (Convention for a Democratic South Africa CODESA)
- **Filipinler (2003–2019):** Bangsamoro Geçiş Komisyonu (Bangsamoro Transition Commission) ve Kongre bünyesinde kurulan geçici ortak komiteler
- Ayrıca **Nepal** ve **Kolombiya** örneklerini de anacağını belirtti.

Carl, bu örnekleri sıralarken Türkiye sürecinin eşsizliğini özellikle not etti; karşılaştırma yaparken “derslerin kolay ve doğrudan transferi” gibi bir ima taşımadığını vurguladı.

Güney Afrika: CODESA, Çok Partili Müzakere ve Sivil Toplumun Tamamlayıcı Rolü

Carl, Güney Afrika barış sürecini burada özetlemesinin mümkün olmadığını; ancak bu deneyimde çok partili süreçlerin merkezi rolünü Türkiye için “tamamen farklı bir bağlamda” incelenmeye değer bir örnek olarak gördüğünü belirtti. Demokratik Güney Afrika Konvansiyonu’nun (*Convention for Democratic South Africa, CODESA*), Türkiye’deki Komisyon gibi bir “çapraz parti parlamenter komitesi” olmadığını; açık biçimde çok partili bir müzakere forumu yetkisine sahip olduğunu söyledi. CODESA’nın, yeni bir anayasanın ilkeleri ve geçiş dönemini yönetecek geçici gücün bileşimi gibi temel meseleleri ele alma hedefi taşıdığını aktardı.

CODESA’nın demokratik şekilde ürettiği “Niyet Beyanı” (*Declaration of Intent*) belgesinin, tüm tarafları “birleşik, demokratik, ırkçı olmayan ve cinsiyetçi olmayan bir devlet” hedefi etrafında bağladığını; bunun Apartheid geçmişinden kopuşun bir işareti olduğunu belirtti. CODESA’nın sürecin tek aşaması olmadığını; ardından 1993’te Çok Taraflı Müzakere Forumu (*Multi-Party Negotiating Forum, MPNF*) sürecinin geldiğini ve iki ana partinin -NP ve ANC- önderliğinde, 34 “anayasal ilke” içeren bir Geçici Anayasa taslağının ortaya çıktığını anlattı. Bunun da nihayetinde, 1994–1996 arasında Ulusal Meclis’in parçası olan Kurucu Meclis’in Apartheid sonrası anayasayı yazıp kabul etmesine uzandığını aktardı. Carl, CODESA ve devamındaki müzakere süreçlerinin, sivil toplumun oynadığı roller olmaksızın mümkün olmayabileceğini söyledi. Sivil toplum kuruluşlarının CODESA’nın ya da onu izleyen forumların parçası olmadığını (ve bunun tartışmasız ka-

National Party, and the Inkatha Freedom Party, with the parties committing themselves to democratic values and to jointly pursuing peace. He further explained that the agreement established a structure that created conflict resolution committees at national, regional, and local levels, tasked with “monitoring, mediating, and investigating” political violence.

Carl highlighted that a critical element of this framework was the establishment of a judicial commission to investigate political violence and intimidation during the final years of apartheid, which ultimately contributed to a peaceful transition. While acknowledging that implementation produced mixed results, he described the initiative as an exceptionally ambitious undertaking. He noted that it helped transform relationships between national political parties, encouraged bilateral engagement between the ANC and the NP, laid the groundwork for the convening of CODESA, and provided a form of institutional and conceptual foundation for the later establishment of the Truth and Reconciliation Commission. Carl concluded by stressing that this example offers valuable lessons on how a civil society-led initiative can strategically complement political and party-based processes.

The Philippines: Bangsamoro, a Commission-Parliament Hybrid Model, and the Broad Spectrum of Civil Society Roles

Carl stated that the Philippines case offers another important example in which both the parliamentary arena and civil society were placed at the centre of the peace process. He explained that following 32 rounds of internationally mediated negotiations between the Government of the Philippines and the Moro Islamic Liberation Front (MILF), the Framework Agreement on the Bangsamoro was reached in 2012. This agreement envisaged the establishment of an autonomous political entity known as Bangsamoro. During this period, he noted that, at the request of local civil society organisations, he became involved in an international contact group composed of governments (including Türkiye) and NGOs that supported and acted as “witnesses” to the negotiations.

Carl explained that in 2013, President Benigno Aquino established the Bangsamoro Transition Commission (BTC). The 15-member commission consisted of eight members nominated by the MILF, including the chair, and seven members appointed by the government. The BTC was mandated to draft the Bangsamoro Basic Law, which would form the legal foundation of the new autonomous political structure, in line with the framework agreement. Carl noted that in March 2014, the Comprehensive Agreement on the Bangsamoro was signed. The draft Basic Law was then submitted to ad hoc joint congressional committees, debated and amended, and ultimately enacted in 2018 as the Bangsamoro Organic Law, which was approved by plebiscite on 21 January 2019.

bul görmediğini) ancak buna rağmen çoklu roller oynadıklarını vurguladı. 1991’de Güney Afrika’nın son derece şiddetli ve çalkantılı bir döneminde, diyalog, adalet, uzlaşma ve çatışma çözümü alanında güçlü bir sivil toplum ekosistemi bulunduğunu ekledi.

Bu dönemde, inanç ve iş dünyası liderlerinin bir bölümünü temsil eden İş Dünyası Danışma Hareketi (*Consultative Business Movement, CBM*) liderliğinde yürütülen Ulusal Barış İnisiyatifi (*National Peace Initiative*) sürecine değindi. Bu girişimin, ülkeyi etkileyen şiddet sorununu ele aldığını ve Eylül 1991’de Ulusal Barış Mutabakatı adlı, sendikaların da dâhil olduğu, ilk çok taraflı anlaşmanın imzalanmasına yol açtığını anlattı. Mutabakatın, ANC, National Party ve Inkatha Freedom Party tarafından imzalandığını; tarafların demokratik değerlere bağlı kalmayı ve birlikte barış aramayı taahhüt ettiklerini belirtti. Anlaşmanın ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde “şiddeti izlemek, arabuluculuk yapmak ve soruşturmak” üzere yerel çatışma çözümü komiteleri kuran bir yapı oluşturduğunu ifade etti.

Carl, bu çerçevenin kritik bir unsurunun, Apartheid’in bitiş dönemindeki siyasi şiddet ve sindirmeyi araştıran yargısal bir komisyon kurulması olduğunu; bunun nihayetinde barışçıl geçişe katkı sunduğunu belirtti. Uygulamanın karma sonuçlar üretmiş olsa da son derece iddialı bir proje olduğunu; ulusal partiler arasındaki ilişkileri dönüştürmeye yardım ettiğini, ANC ile NP arasında ikili görüşmeleri teşvik ettiğini, CODESA’nın toplanması fikrine zemin hazırladığını ve Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu için de bir tür altyapı oluşturduğunu söyledi. Bu örneğin, sivil toplum liderliğindeki bir girişimin parti-siyaseti alanındaki çalışmaları stratejik biçimde nasıl tamamlayabileceğine dair incelenmeye değer dersler içerdiğini vurguladı.

Filipinler: Bangsamoro, Komisyon-Parlamento Hibrit Modeli ve Sivil Toplumun Geniş Rol Yelpazesi

Carl, Filipinler örneğinin, parlamenter alan ile sivil toplumun barış sürecinin merkezinde yer aldığı bir başka önemli deneyim sunduğunu söyledi. Hükümet ile Moro İslami Kurtuluş Cephesi (*Moro Islamic Liberation Front, MILF*) arasında uluslararası arabuluculukla yürütülen görüşmelerin 32. turunun ardından, 2012’de Bangsamoro’ya ilişkin Çerçeve Anlaşması adlı anlaşmaya ulaşıldığını; bu anlaşmanın Bangsamoro adlı özerk bir siyasi varlığın kurulmasını öngördüğünü aktardı. Bu süreçte, yerel STK’ların talebiyle müzakereleri destekleyen ve “tanıklık eden” hükümetler (Türkiye dâhil) ve STK’lardan oluşan bir uluslararası temas grubuna dâhil olduğunu belirtti. 2013’te Başkan Benigno Aquino tarafından Bangsamoro Geçiş Komisyonu’nun (Bangsamoro Transition Commission, BTC) kurulduğunu; 15 üyeden oluşan komisyonda başkan dâhil 8 üyenin MILF tarafından, 7 üyenin hükümet tarafından seçildiğini anlattı. BTC’nin, çerçeve anlaşmaya uygun şekilde yeni özerk siyasi yapının temelini oluşturacak Bangsamoro Temel Yasası taslağını hazırlamakla görevlendirildiğini belirtti. Carl, 2014 Mart’da Bangsamoro Kapsamlı Anlaşması’nın imzalandığını; Temel Yasa taslağının Kongre’de kurulan geçici ortak komitelere sunulduğunu; burada tar-

Carl outlined how this process functioned in practice: the BTC prepared the draft; Congress established ad hoc committees and transformed the draft into final legislation through standard legislative mechanisms, including hearings, amendments, and plenary votes; and a transition authority subsequently oversaw implementation. He described this arrangement as a “hybrid model,” in which an expert commission generates policy drafts while parliament retains its legislative authority. He argued that this model enables the inclusion of expertise and stakeholder representation while safeguarding democratic accountability through parliamentary oversight. As a key lesson, he highlighted that separating draft preparation (by a commission) from law-making (by parliament) can strengthen democratic scrutiny while incorporating technical expertise.

Carl emphasised that the Philippines has a long history of civil society participation in peacebuilding and proceeded to outline in detail the wide range of roles played by civil society actors:

- **Ceasefire monitoring and verification:**

Through Local Monitoring Teams (LMTs), grassroots NGOs, religious leaders, and representatives of both parties monitored local ceasefires, contributing to enhanced trust and accountability and a reduction in violations.

- **Advocacy for public participation in negotiations:**

The Mindanao Peoples Caucus (MPC) facilitated tri-peoples dialogues involving Muslim, Christian, and Lumad communities; women’s groups worked to ensure women’s inclusion and the integration of their priorities; these efforts broadened the legitimacy of the peace talks and strengthened public support.

- **Dialogue and local peace spaces:**

Interfaith and community dialogues, as well as the declaration of “Spaces for Peace,” helped insulate communities from violence and reinforced grassroots ownership of the peace process.

- **Substantive input into negotiations:**

Civil society organisations contributed directly to the texts of the Bangsamoro Basic Law and the Comprehensive Agreement on the Bangsamoro, ensuring the inclusion of indigenous peoples’ and women’s perspectives and strengthening both the content and inclusivity of the agreements.

- **Institutional participation:**

Civil society representation within formal structures, including the International Monitoring Team and ceasefire mechanisms, as well as the appointment of civil society figures—such as Miriam Coronel-Ferrer, who served as head of the government negotiating panel—into official roles.

- **Reconciliation and post-conflict recovery:**

Organisations such as Balay Mindanaw supported local development, peace

building and development. After the 2018 Bangsamoro Organic Law was passed and signed on January 21, 2019, the process of how the law was implemented was discussed. The law was implemented in a way that the BTC drafted the law; the Congress established ad-hoc committees and transformed the draft into final legislation through standard legislative mechanisms, including hearings, amendments, and plenary votes; and a transition authority subsequently oversaw implementation. He described this arrangement as a “hybrid model,” in which an expert commission generates policy drafts while parliament retains its legislative authority. He argued that this model enables the inclusion of expertise and stakeholder representation while safeguarding democratic accountability through parliamentary oversight. As a key lesson, he highlighted that separating draft preparation (by a commission) from law-making (by parliament) can strengthen democratic scrutiny while incorporating technical expertise.

Carl, Filipinler’in barış inşasında sivil toplum katılımına dair uzun bir tarihe sahip olduğunu vurgulayarak, sivil toplumun oynadığı rol yelpazesini ayrıntılı biçimde sıraladı:

- **Ateşkes izleme ve doğrulama:**

Yerel izleme Timleri (Local Monitoring Teams, LMTs) aracılığıyla taban STK’ları, dini liderler ve her iki tarafın temsilcilerinin yerel ateşkesi izlemesi; güven ve hesap verebilirliğin güçlenmesi, ihlallerin azalması.

- **Müzakerelerde kamu katılımı savunuculuğu:**

Mindanao Halkları Forumu (Mindanao Peoples Caucus, MPC) tarafından Müslüman, Hristiyan ve Lumad topluluklarını içeren “Üç topluluk arasında diyalog süreçleri (tri-peoples dialogues); kadın gruplarının, kadınların dâhil edilmesi ve gündemlerinin taşınması için çalışması; barış görüşmelerinin meşruiyeti ve kamu desteğinin genişlemesi.

- **Diyalog ve yerel barış alanları:**

İnançlar arası ve topluluk diyalogları; “Barış Alanları” (Spaces for Peace) ilanlarıyla çatışmanın topluluklardan uzak tutulması; taban sahiplenmesinin güçlenmesi.

- **Müzakereye içerik katkısı:**

STK’ların Bangsamoro Temel Yasa ve Bangsamoro Kapsamlı Anlaşması metinlerine katkısı; yerli halklar ve kadın perspektiflerinin dâhil edilmesi; anlaşmaların içerik ve kapsayıcılığının güçlenmesi.

- **Kurumsal katılım:**

Uluslararası izleme Takımı ve ateşkes yapılarında sivil temsil; hükümet panel başkanı Miriam Coronel-Ferrer gibi örneklerle formel altyapıya sivil aktörlerin eklenmesi.

- **Uzlaşma ve çatışma sonrası toparlanma:**

Balay Mindanaw gibi aktörlerle yerel kalkınma, barış eğitimi, geçim kaynakları; yerinden edilmiş topluluklara psikososyal ve inançlar arası girişimler; uzun vadeli istikrarın desteklenmesi.

education, livelihoods, psychosocial assistance for displaced communities, and interfaith initiatives, thereby contributing to long-term stability.

Nepal: From a Peace Agreement to Constitution-Building and the Inclusivity Impact of Civil Society

Turning briefly to Nepal, Carl noted that following the signing of the Comprehensive Peace Accord between the Government of Nepal and the Communist Party of Nepal in 2006, the process moved into a parliamentary phase and was framed as a constitution-building endeavour. In 2007, the Interim Parliament / Constituent Assembly assumed key responsibilities, including drafting a new constitution and overseeing the integration of Maoist combatants. Carl emphasised that women's groups, Dalit networks, and human rights NGOs actively pressed for the inclusion of marginalised groups and for federalism. He noted that civil society contributed to outcomes such as proportional representation, gender quotas, and the constitutional establishment of a secular, federal, democratic republic.

Colombia: Parallel Societal Dialogues, the Role of Congress, and the Post-Referendum Process

Carl presented the Colombian case as an example in which parallel societal dialogues accompanied the formal Havana negotiations, with strong attention given to victims' rights, gender, and ethnic issues. He noted that "National Forums" were convened with civil society organisations and participants, generating thousands of proposals on issues such as rural development, political participation, illicit drugs, and victims. These inputs, he explained, helped shape the negotiations, including agreements related to victims and accountability.

Following the conclusion of the Havana agreements, Carl noted that Congress assumed responsibility for approving implementing legislation and constitutional reforms. This involved the use of special legislative procedures, committees, and oversight mechanisms, including the adoption of legislation establishing institutions such as the Special Jurisdiction for Peace. He added that this process was accompanied by UN international monitoring and implementation coordination. Carl recalled that when the peace agreements were submitted to a referendum, they were narrowly rejected despite a government campaign, with 50.12 per cent voting against. The process subsequently returned to Congress, where the agreements were approved. He added that civil society continued to play a role in monitoring and tracking implementation. As a key lesson, Carl underscored the importance of parliamentary technical and constitutional constraints, noting that certain reforms require special majorities or specific constitutional procedures, and that legislative design must align with the political commitments contained in peace agreements.

Nepal: Barış Anlaşmasından Anayasa İnşasına ve Sivil Toplumun Kapsayıcılık Etkisi

Andy Carl, Nepal'e kısaca değinerek, 2006'da Nepal Hükümeti ile Nepal Komünist Partisi arasında Bütüncül Barış Mutabakatı imzalandıktan sonra sürecin geçici parlamentoya taşındığını ve anayasa inşa süreci olarak çerçeveslendiğini belirtti. 2007'de Geçiş Dönemi Parlamentosu ve Kurucu Meclis'in yeni anayasanın yazılması ve Maoist savaşçıların entegrasyonu gibi temel görevler üstlendiğini aktardı. Bu süreçte kadın grupları, Dalit ağları ve insan hakları STK'larının dışlanan grupların dâhil olması ve federalizm için bastırdığını; sivil toplum faaliyetlerinin orantılı temsil, cinsiyet kotaları ve laik-federal-demokratik cumhuriyetin anayasal düzenlemesi gibi sonuçlara katkı sunduğunu ifade etti.

Kolombiya: Paralel Toplumsal Diyaloglar, Kongre'nin Rolü ve Referandum Sonrası Süreç

Carl, Kolombiya deneyimini, resmî Havana müzakerelerine paralel toplumsal diyalogların bulunduğu; mağdur hakları, toplumsal cinsiyet ve etnik meselelerin güçlü biçimde ele alındığı bir örnek olarak sundu. Sivil toplumdan katılımcı ve örgütlerle "Ulusal Forum" düzenlendiğini; tarımsal kalkınma, siyasi katılım, yasa dışı uyuşturucular ve mağdurlar gibi başlıklarda binlerce öneri üretildiğini aktardı. Bu önerilerin özellikle mağdurlar ve cezasızlık üzerine anlaşmalar dâhil olmak üzere süreci beslediğini belirtti. Müzakereler sonucunda Havana'da anlaşmalara varılmasının ardından, Kongre'nin uygulayıcı yasama ve anayasal reformları onaylamakla sorumlu olduğunu; özel yasama prosedürleri, komiteler ve denetim rollerinin kullanıldığını; örneğin Barış İçin Özel Yargı Mekanizması gibi kurumların kurulmasına dönük düzenlemelerin yasalaştırıldığını ifade etti. Buna BM Uluslararası İzleme ve Yürütme Koordinasyonu'nun eşlik ettiğini belirtti. Carl, barış anlaşmalarının referanduma götürüldüğünde hükümet kampanyasına rağmen çok küçük farkla reddedildiğini; oy oranının %50,12 olduğunu ve sürecin bunun üzerine Kongre'ye dönerek onaylandığını söyledi. Sivil toplumun ise uygulamanın izlenmesi ve takibinde rol almaya devam ettiğini ekledi. Ders olarak parlamentonun teknik ve anayasal kısıtlarının önemini; bazı reformların özel çoğunluklar veya anayasal usuller gerektirdiğini; yasama tasarısının anlaşmalardaki siyasi taahhütlerle uyumlu kurulması gerektiğini vurguladı.

Carl, Güney Afrika, Filipinler ve Nepal örnekleri üzerinden, anayasal/kurumsal reform alanının çatışma taraflarının vardığı siyasi anlaşmaların uygulanması için bir çerçeve sunduğunu; Kolombiya'nın ise yasama sürecinin barış anlaşmalarını iç hukuk ve kurumlara çevirmede belirleyici rolünü gösterdiğini ifade etti.

Ana Çıkarım ve "Erdemli Döngü" Vurgusu

Carl, bu örneklerin ortak mesajını şu şekilde özetledi: farklı vakalarda parlamentolar çok partili müzakere ve yasama için resmî alanı sağlarken, sivil toplum katılımı, meş-

Drawing together the South African, Philippine, and Nepalese cases, Carl observed that constitutional and institutional reform arenas provide a framework for implementing the political agreements reached by conflict parties, while the Colombian case demonstrates the decisive role of legislative processes in translating peace agreements into domestic law and institutions.

Key Takeaway and the Emphasis on a “Virtuous Cycle”

Carl summarised the shared message of these cases as follows: while parliaments provided the formal arena for multi-party negotiation and legislation, civil society participation sustained legitimacy, inclusion, and accountability, enabling elite settlements to evolve into broader, democratic societal peace agreements. Referring to an observation by Colombia’s former High Commissioner for Peace, Sergio Jaramillo, Carl noted that when people see their voices being taken seriously, a “virtuous cycle” can emerge—one in which institutions are better able to channel societal demands and manage resulting conflicts without resorting to violence. He emphasised that this dynamic constitutes one of the strongest guarantees of sustainable peace.

Carl noted that just as defending national security during periods of armed conflict requires significant commitment and resources, ending armed conflict and addressing the contested issues that gave rise to it demands an equivalent level of dedication and capacity. In this context, he stressed that civil society organisations form part of a country’s national strength and can assume critical roles. He observed that the diversity of civil society reflects the diversity of society itself, and that inclusion links formal processes to people, communities, and their social networks—sometimes extending to international connections. Carl also highlighted that one particular strength of civil society lies in its ability to assume innovative roles in moments when institutional or political “spaces fall vacant.” He briefly referenced two examples without elaboration:

- **Fiji:** In a context marked by military coups before and after the turn of the century, where parliament was closed and parliamentarians left the country, the path back to constitutional order was carried forward through the actions of national civil leaders and a small number of NGOs.
- **ETA disarmament (Basque Country):** When the Spanish government refused to negotiate a direct weapons decommissioning process with ETA, local NGOs stepped in to coordinate the collection, transfer, and destruction of weapons by handing them over to the authorities.

Carl cautioned, however, that such work is not without risk. He noted that particularly in the areas of political expression and rights and justice advocacy, risks remain high, and that many civil society leaders around the world are currently imprisoned as a result of their activities.

ruiyet ve hesap verebilirliği sürdüren bir rol oynadı; böylece elit uzlaşılar daha demokratik, toplumsal barış uzlaşılarna dönüşebildi. Carl, Kolombiya’dan Yüksek Barış Komiseri Sergio Jaramillo’nun bir değerlendirmesine atıf yaptı: İnsanlar seslerinin dikkate alındığını gördükçe, kurumların toplumsal talepleri kanalize edip ortaya çıkan çatışmaları şiddete dönüşmeden yönetebilmesini sağlayan bir “olumlu/erdemli döngü” oluşur; bunun sürdürülebilir barışın en sağlam güvencelerinden biri olduğunu vurguladı. Carl, silahlı çatışma döneminde ulusal güvenliği savunmanın ne kadar büyük kararlılık, kaynak gerektirdiğini; buna paralel biçimde, silahlı çatışmayı sona erdirmenin, onu doğuran ve sürdüren tartışmalı meseleleri ele almanın da aynı düzeyde bağlılık ve kapasite gerektirdiğini söyledi. Bu süreçlerde sivil toplum örgütlerinin ulusal gücün bir parçası olduğunu ve kritik roller üstlenebileceğini vurguladı. STK’ların çeşitliliğinin toplumun çeşitliliğini yansıttığını; dâhil edilmelerinin resmî süreçleri insanlar, topluluklar ve onların sosyal ağlarıyla (bazı durumlarda uluslararası bağlantılarla) ilişkilendirdiğini ifade etti. Carl, sivil toplumun bir gücünün de kritik anlarda “boşalan alanlarda” yenilikçi roller üstlenebilmesi olduğunu söyledi ve iki örneği yalnızca isimlendirerek andı:

- **Fiji:** Yüzyıl dönümünden önce ve sonra yaşanan askerî darbeler nedeniyle parlamentonun kapandığı, parlamenterlerin ülkeyi terk ettiği bir bağlamda, anayasal düzene dönüşü giden sürecin ulusal sivil liderler ve az sayıda STK’nın eylemleriyle taşındı.
- **ETA’nın silahsızlanması (Bask bölgesi):** İspanyol hükümeti ETA ile doğrudan bir silah tasfiyesi süreci müzakere etmeyi reddedince, yerel STK’ların silahların teslim alınması ve yetkililere devredilerek imhasının koordine edilmesinde devreye girdi.

Bununla birlikte Carl, bu çalışmaların risksiz olmadığını; özellikle siyasi ifade, hak ve adalet savunuculuğu alanlarında risklerin yüksek olduğunu ve dünya genelinde birçok STK liderinin bu faaliyetler nedeniyle hapiste bulunduğunu belirtti.

Koordinasyon Sorunu: “Orkestra Şefi Yok”

Andy Carl, etkili süreç tasarımı düşünmenin zorluklarından birinin, ortak bir süreç vizyonu olsa bile, farklı kuruluşların çeşitli rollerini yönetecek tek bir “orkestra şefi” bulunmaması olduğunu söyledi. Bu durumun etkinliği zorlaştırabildiğini belirtti. Ulusal düzeyde koordinasyon mümkün olamıyorsa, sivil toplumun en etkili olduğu anların; hedeflerin hizalandığı, ilişkilerin tamamlayıcı olduğu ve mümkünse iş birliğine dayandığı zamanlar olduğunu ifade etti. Küresel deneyimin ve barış süreçleri çalışmalarının, yetkin sivil toplum örgütlerinin desteğiyle barış süreçlerinin daha güçlü ve daha kalıcı bir miras bırakma ihtimalinin arttığını gösterdiğini vurguladı.

Carl, sunumunu Türkiye bağlamına dönerek tamamladı ve ulusal barış, uzlaş ve demokrasi inşası sürecinde sivil toplumun gelecekteki rollerinin ne olabileceğine dair başlıklar sıraladı. Bu rolleri şu alanlarda tartışmaya açtı:

The Coordination Challenge: “No Conductor”

Andy Carl concluded by observing that one of the central challenges in designing effective peace processes is that, even where a shared vision exists, there is rarely a single “conductor” to coordinate the diverse roles played by different organisations. This absence can undermine effectiveness. Where national-level coordination is not possible, he suggested that civil society is most effective when objectives are aligned, relationships are complementary, and cooperation is possible. Drawing on global experience and peace process research, he concluded that peace processes supported by capable civil society organisations are more likely to produce stronger outcomes and leave a more durable legacy.

Carl concluded his presentation by returning to the Turkish context and outlining a set of areas in which civil society could play future roles in the processes of national peace, reconciliation, and democratic transformation. He proposed that these roles be considered across the following domains:

- Sharing information and expertise; providing policy inputs
- Public communication; encouraging and facilitating dialogue and significant public conversations (mobilising the public imagination)
- Monitoring, oversight, and accountability
- Reconciliation, addressing impunity, and societal healing
- Promoting confidence-building measures; developing support mechanisms through regional and international connections

Carl expressed the hope that the discussions throughout the day would contribute to the emergence of a “baseline consensus” on what inclusivity might look like in practice. He concluded by thanking participants.

- Bilgi ve uzmanlık paylaşımı; politikalara katkı sağlama
- Kamu iletişimi; diyalog ve önemli kamusal konuşmaları teşvik etme/kolaylaştırma (kamu hayal gücünü harekete geçirme)
- İzleme, denetim ve hesap verebilirlik
- Uzlaşma, cezasızlıkla mücadele ve toplumsal iyileşme
- Güven artırıcı adımların teşviki; bölgesel ve uluslararası bağlantılar ile destek mekanizmaları geliştirme

Carl, gün boyunca yapılacak tartışmaların, kapsayıcılığın pratikte nasıl görünebileceğine dair bir “temel mutabakatın” oluşmasına katkı sunmasını umduğunu söyledi; teşekkür etti.

Emma DeSouza:

“The Role of Civil Society in The Irish Experience”

Northern Irish journalist and civil society activist Emma DeSouza opened her presentation by referring to research demonstrating the impact of civil society participation on the durability of peace processes. She cited the work of Professor Desirée Nilsson of Uppsala University in Sweden, which shows that peace agreements involving civil society representatives are 64 per cent less likely to fail. Building on this finding, DeSouza posed two central questions: what can be learned from the inclusion of civil society in peace processes, and how can broader civic participation strengthen the core pillars of “positive peace”?

The Northern Ireland Context

DeSouza noted that Northern Ireland has experienced more than 25 years of peace since the signing of the 1998 Good Friday Agreement. She recalled that the 1998 referendums produced an “overwhelming” result, with 72 per cent voting in favour in Northern Ireland and 94 per cent in the Republic of Ireland. She identified several factors as decisive in achieving this outcome: political leadership, a strong societal demand for an end to violence, and sustained cross-community interventions.

Reflecting retrospectively, DeSouza emphasised that civil society played a critical role throughout the conflict. A wide range of groups and initiatives emerged with the aim of strengthening cross-community ties and building a societal foundation for a peaceful resolution. She recalled that the Peace People movement, founded in 1976 by Máiread Maguire and Betty Williams, organised mass demonstrations calling for an end to violence, and that both women later received the Nobel Peace Prize. During the 1980s, she added, integrated education programmes and the first integrated schools were pioneered by civil society actors.

DeSouza further noted that in 1992 a group of civic activists established the Opsahl Commission, which functioned as a Citizens’ Inquiry seeking pathways to progress through engagement with diverse groups. She explained that the Opsahl Commission’s report contained a number of recommendations that were later reflected in the Agreement, including proposals related to a Bill of Rights and the principle of parity of esteem.

The Referendum Campaign and the Role of Women

DeSouza explained that the “Yes” campaign during the 1998 referendum was organised and led by civil society, with strategic support from Quintin Oliver. She noted that Oliver resigned from his position as Director of the Northern Ireland Council for

Emma DeSouza:

“İrlanda Deneyiminde Sivil Toplumun Rolü”

Kuzey İrlandalı gazeteci ve sivil toplum aktivisti Emma DeSouza, sunumuna sivil toplum katılımının barış süreçlerinin dayanıklılığı üzerindeki etkisini ortaya koyan araştırmalara atıfla başladı. İsveç’te Uppsala Üniversitesi’nden Prof. Desirée Nilsson’un çalışmalarının, sivil toplum temsilcilerinin katıldığı barış anlaşmalarının başarısız olma ihtimalinin %64 daha düşük olduğunu gösterdiğini aktardı. DeSouza, bu bulgudan hareketle iki temel soruyu tartışmaya açtı: Barış süreçlerinde sivil toplumun dâhil edilmesinden ne öğrenilebilir ve daha geniş bir sivil katılım, “olumlu barışın” temel sütunlarını nasıl güçlendirebilir?

Kuzey İrlanda Bağlamı

DeSouza, Kuzey İrlanda’nın 1998 tarihli Hayırlı Cuma Anlaşması sonrası 25 yılı aşkın süredir devam eden bir barış döneminden geçtiğini belirtti. 1998’de yapılan referandumunun “ezici” bir destekle sonuçlandığını; Kuzey İrlanda’da %72, İrlanda Cumhuriyeti’nde ise %94 oranında “evet” oyu çıktığını ifade etti. Bu sonucun ortaya çıkmasında birkaç faktörün belirleyici olduğunu söyledi: siyasi liderlik, toplumun şiddetin sona ermesine yönelik güçlü talebi ve topluluklar arası müdahaleler. Geriye dönük olarak değerlendirildiğinde, DeSouza sivil toplumun çatışma boyunca kilit bir rol oynadığını; topluluklar arası bağları güçlendirmek ve barışçıl bir çözüm için toplumsal bir zemin oluşturmak amacıyla çeşitli gruplar ve inisiyatiflerin ortaya çıktığını belirtti. 1976’da Mairead Maguire ve Betty Williams tarafından kurulan *Peace People* (Barış İnsanları) hareketinin, şiddetin sona ermesi çağrısıyla çok büyük mitingler düzenlediğini; her iki ismin daha sonra Nobel Barış Ödülü aldığını hatırlattı. 1980’lerde ise entegre eğitim programlarının ve entegre okulların ilk kez sivil toplum tarafından hayata geçirildiğini aktardı.

DeSouza, 1992’de bir grup sivil aktivistlerinin Opsahl Komisyonu’nu hayata geçirdiğini ve bunun, farklı gruplarla temas kurarak ilerleme yolları arayan bir Yurttaş Soruşturması niteliği taşıdığını söyledi. Opsahl Komisyonu’nun raporunun, daha sonra Anlaşma’ya taşınan bir dizi öneri içerdiğini; bunlar arasında Haklar Bildirgesi ve eşit saygı ilkesi gibi başlıkların bulunduğunu belirtti.

Referandum Kampanyası ve Kadınların Rolü

DeSouza, 1998 referandumundaki “evet” kampanyasının, Quintin Oliver’in stratejik desteğiyle sivil toplum tarafından yürütülüp organize edildiğini ifade etti. Oliver’in 1998’de Kuzey İrlanda Gönüllü Kuruluşlar Konseyi (*Northern Ireland Council for Voluntary Action, NICVA*) Direktörlüğü görevinden istifa ederek kampanyaya liderlik ettiğini aktardı. DeSouza ayrıca Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu (*Northern*

Voluntary Action (NICVA) in 1998 in order to lead the campaign. DeSouza also highlighted that the Northern Ireland Women's Coalition (NIWC) served as a crucial "channel" between broader civil society and political parties, bringing forward issues that might otherwise have been overlooked at the negotiating table.

She emphasised that empirical evidence on the role of women in building and sustaining peace supports the significance of this contribution. In this regard, she cited a study by the International Peace Institute examining 182 peace agreements signed between 1989 and 2011, which found that when women are included in peace processes, the likelihood that a peace agreement will endure for 15 years or more increases by 35 per cent. DeSouza noted that evidence also shows women participants tend to focus more strongly on key elements of sustainable peace, including reconciliation, economic development, and transitional justice.

DeSouza outlined several concrete proposals advanced by the NIWC that were ultimately incorporated into the text of the Good Friday Agreement. These included provisions on shared and integrated education and housing, measures to enhance women's political participation, and the establishment of a permanent structure through which civil society could function as a consultative forum on socio-economic and cultural issues. She stressed that these elements were successfully reflected in the Agreement.

A New Generation and Shifting Agendas

DeSouza noted that since the signing of the 1998 Belfast/Good Friday Agreement, more than 600,000 people have been born in Northern Ireland, growing up during a prolonged period of peace. She observed that for this generation, questions of identity and culture carry different meanings than they did for their parents' generation. Drawing on research by the Northern Ireland Youth Forum, she explained that the priorities of younger people increasingly centre on mental health, climate change, human rights, housing, and education, as well as broader social and economic issues.

With regard to identity, DeSouza noted a growing divergence between younger and older generations. Referring to data from the Life and Times Survey, she stated that the majority of young people identify as either "Irish" or "Northern Irish," with only 16 per cent identifying as "British." By contrast, she noted that 37 per cent of respondents aged 65 and over identify as "British."

Political Institutions, the "Stop-Start" System, and the Bridging Role of Civil Society

DeSouza noted that significant challenges persist in Northern Ireland, pointing out that the Assembly has collapsed on several occasions and has been operational for only around 60 per cent of the past 25 years. She explained that the "stop-start" na-

Ireland Women's Coalition, NIWC), geniş sivil toplum ile siyasi partiler arasında bir "kanal" işlevi gördüğünü ve aksi hâlde müzakere masasında göz ardı edilebilecek birçok meseleyi gündeme taşıdığını belirtti. Kadınların barışı kurma ve sürdürmede oynadığı role ilişkin ampirik verilerin de bu önemi desteklediğini vurguladı. Bu bağlamda, International Peace Institute tarafından 1989-2011 arasında imzalanan 182 barış anlaşması üzerine yapılan bir çalışmanın, kadınların barış süreçlerine dâhil olduğu durumlarda, bir barış anlaşmasının 15 yıl veya daha uzun süre devam etme olasılığının %35 arttığını ortaya koyduğunu aktardı. DeSouza, kanıtların kadın katılımcıların barış süreçlerinde uzlaşma, ekonomik kalkınma ve geçiş dönemi adaleti gibi sürdürülebilir barışın kritik unsurlarına daha fazla odaklandığını gösterdiğini söyledi. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun Hayırlı Cuma Anlaşması metnine dâhil edilen somut önerilerini de paylaştı: ortak/entegre eğitim ve konut alanında düzenlemeler, kadınların siyasi katılımı, ayrıca sosyoekonomik ve kültürel meseleler için sivil toplumun danışma forumu olarak işleyebileceği kalıcı bir yapı oluşturulması. DeSouza, bu unsurların anlaşma metninde yer bulunduğunu vurguladı.

Yeni Nesil ve Değişen Gündemler

DeSouza, 1998 Belfast/Hayırlı Cuma Anlaşması'nın imzalanmasından bu yana Kuzey İrlanda'da 600 binden fazla kişinin doğduğunu; bu kuşağın uzun süreli bir barış döneminde büyüdüğünü belirtti. Bu nesil için kimlik ve kültürün, ebeveynlerinin kuşağıyla aynı anlamları taşımadığını ifade etti. Kuzey İrlanda Gençlik Forumu araştırmalarına göre genç kuşağın önceliklerinin zihinsel sağlık, iklim, insan hakları ve konut ile eğitim gibi sosyal ve ekonomik meseleler etrafında şekillendiğini aktardı. Kimlik meselesinde ise gençler ile önceki kuşaklar arasında büyüyen bir ayrışma görüldüğünü söyledi. Life and Times Survey verilerine dayanarak, gençlerin çoğunluğunun kendisini "İrlandalı" veya "Kuzey İrlandalı" olarak tanımladığını; yalnızca %16'sının "Britanyalı" kimliğini benimsediğini belirtti. Buna karşılık, 65 yaş üstü katılımcıların %37'sinin "Britanyalı" olarak tanımlandığını aktardı.

Siyasi Kurumlar, "Dur-Başla" Sistem ve Sivil Toplumun Köprü Rolü

DeSouza, Kuzey İrlanda'da hâlen zorlukların devam ettiğini; Meclis'in birkaç kez çöktüğünü ve son 25 yılın yalnızca %60'ında işleyebildiğini belirtti. Siyasi sistemin "dur-başla" niteliğinin siyasi kurumlara güveni zayıflatıldığını; bunun yerine, Kuzey İrlanda'da yeni kuşağın küresel eğilimlerle de uyumlu biçimde farklı politik katılım biçimlerine yöneldiğini söyledi. Bu noktada sivil toplumun, geniş toplum ile siyasi kurumlar arasındaki köprü rolüne dikkat çekti ve sivil toplumun doğru şekilde kaynaklandırılması hâlinde barış süreçlerinin kurulmasına ve sürdürülmesine katkı sağlayabileceğini vurguladı.

ture of the political system has undermined trust in political institutions. In response, she observed that younger generations in Northern Ireland, reflecting broader global trends, are increasingly turning to alternative forms of political participation. In this context, she emphasised the bridging role of civil society between the wider public and political institutions, stressing that, when adequately resourced, civil society can make a meaningful contribution to both the establishment and the sustainability of peace processes.

Effective Mechanisms and Comparative Examples

Drawing on examples from different countries, DeSouza highlighted a range of mechanisms through which civil society has contributed to peace processes. In Guatemala, she noted that a civil society forum provided communities with a direct voice in shaping peace proposals, helped bring issues relating to women and Indigenous peoples into the negotiations, and resulted in approximately 80 per cent of civil society recommendations being incorporated into the Peace Accord.

In South Africa, DeSouza explained that civil society played a leading role in the National Peace Committee and achieved significant success in supporting the implementation of the Peace Accord. The establishment of national, regional, and local peace committees created forums for citizen dialogue, while training in facilitation, mediation, and conflict resolution equipped local actors with the tools needed to engage in the peace process. She also noted that the 1991 Peace Accord included specific commitments on economic and community development, explicitly recognising the damaging impact of inequality on social cohesion.

Returning to the Northern Ireland case, DeSouza stressed that civil society leadership and mobilisation during the “Yes” campaign for the Good Friday Agreement were decisive in securing the referendum’s success. She added that, today, notable achievements can still be observed at the grassroots level, citing examples such as Pure Mental NI, the Teach the Troubles campaign, the All-Island Women’s Forum, and the Shared Island Youth Forum.

Challenges and Pathways Forward

DeSouza argued that the potential for civil society involvement in political processes is often “cut short.” She noted that in South Africa, the closure of peace committees limited efforts to strengthen social cohesion, while in Northern Ireland the Civic Forum was dissolved after operating for only two years and has remained dormant ever since, never reaching its full potential. She stressed that significant barriers to civil society participation in peace processes remain, including severe funding constraints, the absence of mechanisms enabling meaningful engagement with political institutions, and the instrumentalisation of civil society roles for political purposes.

Speaker Emma DeSouza during the presentation.

Konuşmacı Emma DeSouza sunum esnasında.

Başarılı Mekanizmalar ve Karşılaştırmalı Örnekler

DeSouza, farklı ülkelerden örneklerle sivil toplumun barış süreçlerine katkı sunduğu mekanizmalara değindi. Guatemala’da sivil toplum forumunun topluluklara barış önerileri üzerinde doğrudan söz hakkı sağladığını; kadınlar ve yerli halklara ilişkin meselelerin müzakerelere taşınmasına katkı verdiğini ve sivil toplumdan gelen önerilerin %80’inin Barış Mütabakatı’na dâhil edildiğini aktardı.

Güney Afrika’da sivil toplumun Ulusal Barış Komitesi’ne liderlik ettiğini ve Barış Mütabakatı’nın uygulanmasında önemli başarı sağlandığını belirtti. Ulusal, bölgesel ve yerel barış komitelerinin kurulmasının yurttaş diyalogu için forumlar yarattığını; kolaylaştırıcılık, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında verilen eğitimlerin sahadaki aktörlere barış sürecine katılım için gerekli araçları sunduğunu söyledi. Ayrıca 1991 Barış Mütabakatı’nın, ekonomik ve topluluk kalkınmasına ilişkin özel taahhütler içerdiğini ve eşitsizliğin toplumsal uyum üzerindeki tahrip edici etkisini tanıdığını ifade etti.

Kuzey İrlanda örneğine dönen DeSouza, Hayırlı Cuma Antlaşması için yürütülen “Evet” kampanyasında sivil toplumun liderliğinin ve mobilizasyonunun referandumun başarısında belirleyici olduğunu vurguladı. Günümüzde ise taban düzeyinde kayda değer başarılar gördüklerini belirterek bazı örnekler sıraladı: *Pure Mental NI* (Kuzey İrlanda

In this regard, she argued that “limiting peace” effectively means limiting civil society’s participation in building peace.

According to DeSouza, one of the key roles civil society can play in strengthening peace processes lies in community development and mobilisation. In the Northern Ireland context, she explained that civil society has initiated an alternative structure to the Civic Forum, aiming to demonstrate to political representatives the potential of civic spaces to enhance social cohesion, strengthen democratic resilience, and generate creative policy solutions to fundamental socio-economic challenges. She described this initiative as a civic-led effort.

While acknowledging the importance of strengthening links between civil society and political institutions, DeSouza noted that many countries are advancing tools of participatory democracy. She explained that participatory processes can take diverse forms, ranging from town hall meetings and participatory budgeting to deliberative polling and forum or assembly models. She argued that devolving greater power to the local level in policy design increases citizen participation in decision-making, and that evidence shows such participation strengthens decision-making processes and has positive effects on the social fabric. She added that citizen empowerment through deliberative processes can produce particularly strong outcomes in post-conflict societies, reducing barriers between communities and enhancing co-operation—an approach that has yielded positive results in Northern Ireland.

DeSouza also highlighted peace monitoring as another area in which civil society has demonstrated a positive impact. She noted that peace agreements can fail if poorly implemented, whereas in successful cases civil society often plays a role in monitoring implementation. She cited examples from Liberia, where civil society engagement in areas such as human rights monitoring improved implementation and generated political pressure. She further noted that third-party monitoring increases the likelihood of implementation, and that as implementation improves, so too does the likelihood of success. With regard to the Good Friday Agreement, she recalled that it established institutions such as the Human Rights Commission, North–South bodies, and equality mechanisms to combat discrimination. While the Agreement was not externally monitored by an independent third party, she noted that it was underpinned by two co-guarantors.

Women’s Representation and the “Dual-Track” Approach

DeSouza observed that women remain under-represented in peace processes and in politics more broadly, despite being better represented within civil society. She therefore proposed a dual-track approach: increasing women’s political participation through gender quotas—extended to cover peace processes—and, in parallel, creating more spaces in which civil society can convene through participatory

Ruh Sağlığı İnisiyatifi), *Teach the Troubles* (Sıkıntı Yıllarını Öğret) kampanyası, *All-island Women’s Forum* (Bütün Ada Kadın Forumu) ve *Shared Island Youth Forum* (Ortak Ada Gençlik Forumu).

Zorluklar ve İleriye Dönük Yollar

DeSouza, sivil toplumun siyasi sürece dâhil edilmesi potansiyelinin çoğu zaman “yarıda kesildiğini” ifade etti. Güney Afrika’da barış komitelerinin kapatılmasının toplumsal uyumun güçlendirilmesi hedefini sınırladığını; Kuzey İrlanda’da Sivil Forum’un yalnızca iki yıl çalıştıktan sonra feshedildiğini ve o günden bu yana “uykuda” kaldığını, potansiyeline ulaşamadığını belirtti ve sivil toplumun barış süreçlerine katılımının önünde hâlen ciddi engeller bulunduğunu vurguladı: ağır finansman kısıtları, siyasi kurumlarla anlamlı etkileşim sağlayacak mekanizmaların eksikliği ve sivil toplumun rolünün siyasi amaçlarla araçsallaştırılması gibi faktörlerin ilerlemeyi tıkladığını söyledi. Bu çerçevede, “barışı sınırlandırmanın”, sivil toplumun barışı inşa etme sürecine katılımını sınırlandırmak anlamına geldiğini ifade etti. DeSouza’ya göre sivil toplumun barış süreçlerini güçlendirmede üstlenebileceği kilit rollerden biri topluluk kalkınması ve mobilizasyondur. Kuzey İrlanda bağlamında, sivil toplumun Civic Forum’a alternatif bir yapı başlattığını ve siyasi temsilcilere sivil alanların toplumsal uyumu artırma, demokratik dayanıklılığı güçlendirme ve temel sosyoekonomik meselelerde yaratıcı politika çözümleri üretme potansiyelini göstermek istediğini belirtti. Bu girişimi sivil inisiyatif olarak adlandırdı.

DeSouza, sivil toplum ile siyasi kurumlar arasındaki bağların güçlendirilmesinin önemini kabul ederek, birçok ülkede katılımcı demokrasi araçlarının ilerletildiğini ifade etti. Katılımcı süreçlerin; açık halk toplantılarından katılımcı bütçe yapımı, müzakereci kamuoyu yoklamaları, forum ve meclis modellerine kadar farklı biçimler alabileceğini; politika tasarımıyla gücün yerel düzeye daha fazla dağıtılmasının karar alma süreçlerine yurttaş katılımını artırdığını söyledi. Bu tür katılımın karar alma süreçlerini güçlendirdiğine ve toplumsal doku üzerinde olumlu etkiler yarattığına dair kanıtlar bulunduğunu aktardı. Ayrıca, müzakereci tartışma süreci yoluyla yurttaş güçlenmesinin çatışma sonrası toplumlarda daha da güçlü sonuçlar doğurabileceğini; topluluklar arasındaki bariyerleri zayıflatıp iş birliğini artırdığını ve bu modelle Kuzey İrlanda’da başarı elde ettiklerini belirtti.

DeSouza, sivil toplumun olumlu etkisinin görüldüğü bir diğer alanın barışın denetlenmesi olduğunu vurguladı. Barış anlaşmalarının kötü uygulanması durumunda başarısız olabileceğini; başarılı örneklerde ise sivil toplumun barış denetiminde sıklıkla rol aldığını söyledi. Liber-ya’da insan hakları izlemesi gibi alanlarda sivil toplum gruplarının katılımının uygulamayı iyileştirdiğini ve siyasi baskı yarattığını aktardı. Üçüncü taraf denetiminin uygulama olasılığını artırdığını; uygulama arttıkça başarı ihtimalinin yükseldiğini belirtti. Hayırlı Cuma Anlaşması, İnsan Hakları Komisyonu, Kuzey-Güney kurumları ve ayrımcılığa karşı eşitlik mekanizmalarının kurulmasına sebep oldu. An-

mechanisms such as citizens' assemblies. She noted that participatory structures such as citizens' assemblies are most effective when they enjoy political ownership; however, as demonstrated in Northern Ireland, civil society can also establish such assemblies independently in the absence of political sponsorship. DeSouza concluded by stressing that the impact of these spaces extends beyond policy influence alone. She argued that they help reduce barriers between communities, foster a shared sense of purpose, and strengthen social cohesion.

Depoliticisation, Language, and Resource-Sharing

DeSouza reiterated that civil society serves as a bridge between political institutions and society, stressing the urgent need both to depoliticise the role of civil society and to ensure that civic voices are heard by political leaders within representative democracy. She emphasised that one of the key tools available to civil society in addressing these challenges is language. In polarised societies, she noted, language can become deeply politicised, requiring civil society actors to find "new ways of saying the same thing" in order to avoid negative associations. She added that the Northern Ireland context offers numerous examples of how this has been done in practice.

DeSouza also underlined the importance of resource-sharing as a means of overcoming funding constraints. This, she suggested, could include sharing community spaces, organising joint activities to spread costs, and establishing cross-sector policy groups through which knowledge and research can be exchanged on a regular basis. Finally, she pointed to the media as another important tool available to civil society. When used effectively, she argued, the media can raise public awareness and exert pressure on political institutions, referring to a court case linked to the Good Friday Agreement as an illustrative example.

laşma, bağımsız bir üçüncü taraf tarafından dışarıdan izlenmedi ancak iki eş-garantör vardı.

Kadınların Temsili ve "Çift Hatlı" Yaklaşım

DeSouza, kadınların barış süreçlerinde ve siyasette hâlen yetersiz temsil edildiğini, ancak sivil toplumda daha iyi temsil edildiğini belirtti. Bu nedenle çift hatlı bir yaklaşım önerdi: kadınların siyasi katılımının cinsiyet kotalarıyla artırılması; bunun barış süreçlerini de kapsayacak biçimde genişletilmesi ve aynı zamanda yurttaş meclisleri gibi katılımcı süreçler yoluyla sivil toplumun toplanabileceği daha fazla alan yaratılması. Yurttaş meclisleri gibi katılımcı yapıların en etkili hâle siyasi sahiplenme olduğunda geldiğini; ancak Kuzey İrlanda'da olduğu gibi sivil toplumun siyasi sahiplenme olmasa da bu tür meclisleri kendisinin kurabildiğini ifade etti. Bu alanların etkisinin yalnızca politikaya katkıyla sınırlı olmadığını; topluluklar arasında bariyerleri azalttığını, ortak amaç duygusu yarattığını ve toplumsal uyumu güçlendirdiğini vurguladı.

Depolitizasyon, Dil ve Kaynak Paylaşımı

DeSouza, sivil toplumun siyasi kurumlar ile toplum arasında bir köprü olduğunu yineleyerek, sivil toplumun rolünün depolitize edilmesine ve siyasi liderlerin temsili demokraside sivil seslerin duyulmasına yönelik acil bir ihtiyaç olduğunu ve bu zorlukları aşmak için sivil toplumun kullanabileceği araçlardan birinin dil olduğunu vurguladı. Kutuplaşmış toplumlarda dilin derinden siyasallaşabildiğini; sivil toplum aktörlerinin olumsuz çağrışımlardan kaçınmak için çoğu zaman "aynı şeyi söylemenin yeni bir yolunu" bulmaları gerektiğini belirtti ve Kuzey İrlanda bağlamında bunun için örnekler verilebileceğine işaret etti.

Kaynak kısıtlarını aşmak için sivil toplumun kaynak paylaşımı yapması gerektiğini vurguladı. Bunun topluluk mekânlarını paylaşmayı, maliyetleri yaymak için ortak etkinlikler düzenlemeyi ve bilgi ile araştırmanın düzenli biçimde paylaşılacağı sektörler arası politika grupları oluşturmayı içerebileceğini söyledi. Son olarak, sivil toplumun elindeki araçlardan birinin medya olduğunu belirtti. Medyanın doğru kullanılması hâlinde kamu farkındalığını artırabileceğini ve siyasi kurumlar üzerinde baskı oluşturabileceğini ifade ederek, Hayırlı Cuma Anlaşması ile bağlantılı bir mahkeme davası örneğine atıf yaptı.

ANALYSIS

Civil Society and the Societal Foundations of Peace

The views shared by civil society representatives during the meeting went beyond general reflections and included concrete, practical, and critical proposals aimed at fostering the societal grounding of the ongoing process in Türkiye. Throughout the discussions, participants consistently emphasised that civil society demonstrates both a clear willingness and a strong capacity to contribute to the current process. However, they also stressed that for this contribution to be effective, greater space must be created—both by political actors and within the broader public sphere.

One particularly notable proposal put forward in this context concerned the work of members of parliament from different political parties who are currently collaborating within the Commission on National Solidarity, Fraternity and Democracy. Participants suggested that this cooperation should not remain confined to Ankara alone. Instead, they argued that these parliamentarians could make a significant contribution by organising joint meetings in their respective constituencies, informing local communities and encouraging them to speak, debate, and develop ideas related to the process. While doubts were expressed regarding the feasibility of such an initiative and the extent to which political parties and MPs would take it seriously, participants nevertheless agreed that, if implemented, such an approach could be highly transformative in terms of socialising the process. In particular, the visibility of politicians from different parties appearing together on shared platforms was seen as carrying strong symbolic and practical significance within a polarised political environment.

Another key issue that emerged during the meeting was the need to communicate more clearly and accessibly to the public the long-term economic costs of the conflict in Türkiye. Participants welcomed the existence of civil society organisations and professional chambers already working in this area as a hopeful development. However, they emphasised that such efforts should not remain limited to technical reports or expert circles. Instead, economic losses must be conveyed in a language and framework that can be understood by broader segments of society. Participants stressed the importance of fostering a societal understanding of the idea that “what has been gained is not sufficient to compensate for what has been lost.” In this regard, the framing of “what peace can bring versus what conflict has cost” was highlighted as a powerful narrative that concretises the idea of peace and connects it to everyday life.

Previous peace process experiences also featured prominently as reference points in the discussions. In particular, participants recalled that the Wise People’s Com-

DEĞERLENDİRME

Sivil Toplum Ve Barışın Toplumsal Zeminini

Toplantı kapsamında sivil toplum örgütü temsilcilerinin paylaştığı görüşler, yalnızca genel değerlendirmelerle sınırlı kalmamış; Türkiye’de süregelmekte olan sürecin toplumsallaşmasına yönelik somut, uygulanabilir ve eleştirel öneriler içermiştir. Tartışmalar boyunca, sivil toplumun mevcut sürece katkı sunma isteği ve kapasitesinin açık olduğu; ancak bu katkının etkili olabilmesi için hem siyasal aktörler hem de kamuoyu nezdinde daha fazla alan açılmasına ihtiyaç duyulduğu sıkça vurgulanmıştır.

Bu çerçevede dile getirilen dikkat çekici önerilerden biri, Meclis’te Milli Dayanışma, Demokrasi ve Kardeşlik Komisyonu bünyesinde hâlihazırda birlikte çalışan farklı siyasi partilere mensup milletvekillerinin, bu iş birliğini yalnızca Ankara ile sınırlı tutmaması yönündeydi. Katılımcılar, söz konusu milletvekillerinin kendi seçim bölgelerinde de ortak toplantılar düzenleyerek, yerel toplumsal kesimleri bilgilendirmesinin ve onları konuşmaya, tartışmaya ve sürece dair fikir üretmeye teşvik etmesinin önemli bir katkı sağlayabileceğini ifade ettiler. Bu önerinin ne ölçüde gerçekleştirilebilir olduğu, siyasi partiler ve milletvekilleri tarafından ne kadar ciddiyetle ele alınacağı konusunda şüpheler dile getirilmekle birlikte, böyle bir adımın atılması hâlinde sürecin toplumsallaşması açısından son derece dönüştürücü bir faaliyet olacağı değerlendirildi. Özellikle farklı partilerden siyasetçilerin aynı platformlarda birlikte görünürlük sergilemesinin, kutuplaşmış siyasal iklimde güçlü bir sembolik ve pratik etki yaratabileceği belirtildi.

Spaker Andy Carly contributing to the discussion.

Konuşmacı Andy Carly tartışmaya katkı sunuyor.

mittee (Akil İnsanlar Heyeti) established during the earlier peace process made a significant contribution to socialising the issue through regional meetings, creating spaces for public discussion, debate, and exposure to diverse perspectives. Building on this experience, the idea of organising “civil society-led wise persons initiatives” within the current process was raised. While participants acknowledged the existence of obstacles related to funding, organisation, and security, they nevertheless argued that events involving respected and widely recognised figures could reinvigorate public debate on peace. It was strongly emphasised that the purpose of such initiatives should not be to promote an opaque process. Rather, inviting different segments of society to engage critically with the process and contribute their perspectives was seen as a more legitimate and constructive approach.

Discussions also addressed geographical and societal differences. As observed during the meeting, participants noted that it is relatively easier to engage with the issue in Kurdish-majority provinces, where society is highly politicised and more familiar with peace-related debates. By contrast, participants observed that many segments of society in western Türkiye—particularly in Central Anatolia, the Aegean, the Black Sea, and the Marmara regions—often prefer to ignore the issue or perceive it as distant and not directly relevant to their lives. This dynamic was seen as narrowing the societal base of the peace process and contributing to the perception of the issue as a “regional problem.” Participants therefore stressed that civil society activities should be directed more deliberately towards western regions of the country, making peace-related discussions more visible, accessible, and embedded in everyday concerns.

One of the most contentious and urgent topics raised during the meeting concerned the role of the media in peace processes. Regardless of the immediate political context in which the issue has recently gained prominence, participants approached it as a structural problem. They noted that pro-government media outlets continue to host programmes featuring commentators with questionable expertise, often em-

Participants during the discussion.

Tartışma esnasında katılımcılar.

Toplantıda öne çıkan bir diğer önemli başlık, çatışmalı sürecin Türkiye ekonomisi üzerindeki uzun vadeli maliyetlerinin kamuoyuna daha açık ve anlaşılır biçimde anlatılması gerekliliği idi. Bu alanda çalışmalar yürüten sivil toplum kuruluşları ve meslek odalarının varlığının öğrenilmesi, katılımcılar açısından umut verici bir gelişme olarak değerlendirildi. Ancak bu çalışmaların teknik raporlar ve uzman çevrelerle sınırlı kalmaması gerektiği; ekonomik kayıpların, geniş toplumsal kesimler tarafından kavranabilecek bir dil ve çerçeveye aktarılmasının hayati olduğu vurgulandı. Katılımcılar, “kazandıklarımızın kaybettiklerimizi satın almaya yetmeyeceği” fikrinin toplumsal düzeyde anlaşılması gerektiğini ifade ettiler. Bu bağlamda, “barışın kazandıracakları, çatışmanın kaybettirdikleri” şeklinde formüle edilen anlatının, barış fikrini somut ve gündelik hayatla ilişkilendiren güçlü bir çerçeve sunduğu dile getirildi.

Geçmiş çözüm süreci deneyimleri de tartışmalarda önemli bir referans noktası oluştu. Özellikle bir önceki çözüm sürecinde kurulan “akil insanlar” heyetlerinin, bölgesel toplantılar aracılığıyla meselenin toplumsallaşmasına ciddi katkılar sunduğu; toplumun konuşması, tartışması ve farklı görüşleri duyması açısından bu toplantıların son derece faydalı olduğu görüşü paylaşıldı. Bu deneyimden hareketle, mevcut süreçte sivil toplum örgütleri tarafından organize edilebilecek “sivil akıl insanlar heyetleri” fikri gündeme getirildi. Katılımcılar, bu tür girişimlerin önünde kaynak, organizasyon ve güvenlik gibi engeller bulunduğunu kabul etmekle birlikte, toplumda tanınırlığı ve itibarı olan kişilerin katılımıyla düzenlenecek etkinliklerin, barış tartışmalarını canlandırabileceğini ifade ettiler. Bu tür faaliyetlerin amacının, şeffaf olmayan bir sürecin propagandasını yapmak olmaması gerektiği özellikle vurgulandı. Aksine, toplumsal kesimlere bir perspektif sunarak onları sürece katkı sunmaya ve eleştirel biçimde dahil olmaya davet etmenin, daha sağlıklı ve meşru bir etki yaratacağı belirtildi.

Tartışmalarda ayrıca coğrafi ve toplumsal farklılıklar üzerinde duruldu. Toplantıda da görüldüğü üzere, Kürt illerinde meselenin ele alınmasının görece daha kolay olduğu; bu bölgelerde toplumun büyük ölçüde politize olduğu ve barış tartışmalarına aşina bulunduğu ifade edildi. Buna karşılık, Türkiye’nin batısında yaşayan toplumsal kesimlerin, özellikle İç Anadolu, Ege, Karadeniz ve Marmara bölgelerinde, meseleyi çoğu zaman

Participants during the discussion.

Tartışma esnasında katılımcılar.

Participants during the discussion.

Tartışma esnasında katılımcılar.

ploying explicit hate speech. At the same time, they argued that opposition media frequently adopt a similarly confrontational tone, at times almost competing in this regard. Participants emphasised that the issue of peace-oriented language in the Turkish media extends beyond the current process and reflects deeper structural challenges. Nevertheless, if a genuine peace climate is to be established, they argued that media language, programme formats, and debate frameworks must be seriously reconsidered.

In conclusion, these discussions underscored that civil society should not be viewed merely as an external observer of the process, but rather as a central actor capable of building the societal foundations of peace, transforming language, and bringing diverse segments of society together. The detailed proposals shared by participants demonstrated that, despite existing political and legal constraints, significant opportunities remain available to civil society. However, it was also clearly articulated that realising these opportunities depends not only on political will, but equally on civil society's own capacity for solidarity, cooperation, and sustained, long-term commitment.

görmezden gelmeyi tercih ettiği ya da uzak ve kendilerini doğrudan ilgilendirmeyen bir konu olarak algıladığı yönünde değerlendirmeler yapıldı. Bu durumun, barış sürecinin toplumsal tabanını daralttığı ve sürecin "bölgesel bir mesele" gibi algılanmasına yol açtığı belirtildi. Katılımcılar, bu nedenle sivil toplum faaliyetlerinin özellikle ülkenin batısına yönelmesi gerektiğini; barış tartışmalarının bu bölgelerde daha görünür, daha erişilebilir ve daha gündelik hâle getirilmesinin kritik önemde olduğunu vurguladılar.

Toplantıda öne çıkan en tartışmalı ve aynı zamanda en acil başlıklardan biri ise medyanın barış süreçlerindeki rolü oldu. Son dönemde kamuoyunda yoğun biçimde tartışılan bu mesele, gündeme geliş biçiminden bağımsız olarak ele alındı. Katılımcılar, hükümete yakın medya organlarında, alanla ilgisi ve uzmanlığı tartışmalı konuklarla yapılan, açıkça nefret dili içeren yayınların sürdüğünü; buna karşılık muhalif televizyon ve gazetelerin de çoğu zaman bu yayınlarla neredeyse yarışır biçimde benzer bir üslup benimsediğini ifade ettiler. Barış dili meselesinin, Türkiye medyasında yalnızca bu süreçle sınırlı olmayan, daha derin ve yapısal bir sorun olduğu dile getirildi. Ancak, eğer gerçekten bir barış atmosferinden söz edilecekse, medyanın kullandığı dilin, program formatlarının ve tartışma çerçevelerinin ciddi biçimde yeniden düşünülmesi gerektiği vurgulandı.

Bu tartışmalar, toplantının genel akışı içinde ele alındığında, sivil toplumun sürece yalnızca dışarıdan bakan bir aktör değil; barışın toplumsal zeminini kurabilecek, dili dönüştürebilecek ve farklı kesimleri bir araya getirebilecek temel bir aktör olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Katılımcıların paylaştığı ayrıntılı öneriler, mevcut siyasal ve hukuki kısıtlamalara rağmen sivil toplumun önünde hâlen önemli imkânlar bulunduğunu göstermiştir. Ancak bu imkânların hayata geçirilebilmesinin, yalnızca siyasi iradeye değil; aynı zamanda sivil toplumun kendi içindeki dayanışma, iş birliği ve uzun soluklu ısrar kapasitesine de bağlı olduğu açık biçimde ifade edilmiştir.

CONCLUSION

This meeting took place at a moment when debates on peace and democratic transformation in Türkiye have once again become more visible, yet the process itself is unfolding amid a climate of significant uncertainty at both the political and societal levels. The presentations and discussions throughout the day demonstrated convincingly that peace processes cannot be reduced to technical negotiations conducted solely among political actors. Rather, they underscored that sustainable peace is unattainable without societal legitimacy, inclusivity, and the deliberate construction of trust. In this context, the role of civil society emerged as a shared and cross-cutting axis across all sessions of the meeting.

The opening remarks and the comparative international presentations in the morning sessions highlighted, through examples from diverse contexts, the historical and structural importance of civil society in peace processes. Experiences from Ireland in particular, alongside cases such as South Africa, the Philippines, Colombia, and Nepal, illustrated that inclusivity, civic participation, and institutionalised dialogue mechanisms do more than enhance the legitimacy of peace processes. They also strengthen the durability of peace agreements and their acceptance across society. While these experiences do not negate the fact that each country operates within its own distinct conditions, they nevertheless offered an important conceptual and political framework for reflection in the Turkish context.

One of the central points emphasised during the opening remarks and morning sessions was that civil society should not be viewed merely as a “supportive” or “secondary” actor in peace processes. Instead, it should be recognised as a core actor capable of broadening the societal base of the process, making the idea of peace visible in the public sphere, and opening channels of contact and dialogue among diverse social groups. International experience shows that processes in which civil society is excluded or only symbolically included tend to become more fragile, whereas peace processes characterised by meaningful and sustained civic participation are more likely to endure.

The afternoon sessions shifted the focus more directly to the Turkish context. During these discussions, representatives from a wide range of civil society organisations shared their experiences of the structural and political challenges facing civil society in Türkiye. A common assessment emerged: while civil society possesses both the willingness and the capacity to contribute to the peace process, this contribution can only be realised if political authorities create a genuine and secure space for civic engagement. Participants stressed that the obstacles confronting civil so-

SONUÇ

Bu toplantı, Türkiye’de barış ve demokratikleşme tartışmalarının yeniden görünür hâle geldiği, ancak sürecin hem siyasal hem de toplumsal düzeyde yüksek bir belirsizlik ortamında ilerlediği bir dönemde gerçekleştirilmiştir. Gün boyunca yapılan sunumlar ve tartışmalar, barış süreçlerinin yalnızca siyasi aktörler arasında yürütülen teknik müzakerelerden ibaret olmadığını; aksine toplumsal meşruiyet, kapsayıcılık ve güven inşası olmaksızın sürdürülebilir bir barışın mümkün olamayacağını güçlü biçimde ortaya koymuştur. Bu bağlamda, sivil toplumun rolü toplantının tüm oturumlarında ortak ve kesişen bir eksen olarak öne çıkmıştır.

Sabah oturumlarında yapılan açılış konuşmaları ve uluslararası karşılaştırmalı sunumlar, sivil toplumun barış süreçlerindeki tarihsel ve yapısal önemini farklı bağlamlardan örneklerle görünür kılmıştır. İrlanda deneyimi başta olmak üzere Güney Afrika, Filipinler, Kolombiya ve Nepal gibi örnekler, barış süreçlerinde kapsayıcılığın, sivil katılımın ve kurumsallaşmış diyalog mekanizmalarının yalnızca sürecin meşruiyetini artırmakla kalmadığını; aynı zamanda barış anlaşmalarının kalıcılığını ve toplumsal kabulünü güçlendirdiğini göstermiştir. Bu deneyimler, her ülkenin kendi özgün koşullarına sahip olduğu gerçeğini ortadan kaldırmamakla birlikte, Türkiye açısından düşünsel ve politik bir çerçeve sunmuştur.

Açılış konuşmalarında ve sabah oturumlarında vurgulanan temel noktalardan biri, sivil toplumun barış süreçlerinde yalnızca “destekleyici” ya da “ikincil” bir aktör olarak değil; sürecin toplumsal tabanını genişleten, barış fikrini kamusal alanda görünür kılan ve farklı toplumsal kesimler arasında temas ve diyalog kanalları açan asli bir aktör olarak ele alınması gerektiğidir. Uluslararası deneyimler, sivil toplumun dışlandığı ya da sembolik düzeyde dâhil edildiği süreçlerin kırılma eğiliminde olduğunu; buna karşılık, sivil katılımın anlamlı ve sürekli olduğu durumlarda barışın daha kalıcı hâle geldiğini göstermektedir.

Öğleden sonraki oturumlarda ise tartışmalar Türkiye bağlamına odaklanmıştır. Bu oturumda, farklı alanlarda çalışan çok sayıda sivil toplum örgütü temsilcisi, Türkiye’de sivil toplumun karşı karşıya olduğu yapısal ve siyasal zorlukları kendi deneyimleri üzerinden paylaşmıştır. Ortaya çıkan ortak değerlendirme, sivil toplumun barış sürecine katkı sunma isteği ve kapasitesinin mevcut olduğu; ancak bu katkının hayata geçebilmesi için siyasi iktidar tarafından sivil topluma gerçek ve güvenli bir alan açılması gerektiği yönündedir. Katılımcılar, sivil toplumun sürece katkı vermesinin önündeki engellerin yalnızca bireysel ya da kurumsal değil, aynı zamanda yapısal ve siyasal nitelik taşıdığına dikkat çekmişlerdir.

Bu oturumda öne çıkan önemli tespitlerden biri, toplumun geniş kesimlerinde barış talebinin güçlü olduğu; ancak sürecin gerçekten barışa evrileceğine dair güvenin oldukça düşük seviyede bulunduğudır. Katılımcılar, bu güven eksikliğinin temel neden-

ciety are not merely individual or organisational in nature, but are deeply structural and political.

One of the most significant observations raised during this session was that, although there appears to be a strong societal demand for peace across broad segments of the population, confidence that the current process will genuinely lead to peace remains very low. Participants identified several factors underpinning this lack of trust, including disappointments stemming from past experiences, the absence of clarity regarding the aims and scope of the process, and the lack of a transparent public communication strategy. It was emphasised that a general sense of “confusion” surrounding the process prevails in Türkiye, undermining both public support and the effective participation of civil society.

Participants examined the principal obstacles facing the process from a multidimensional perspective. These included irreconcilable approaches between the parties in the context of cross-border developments and regional dynamics; the failure to respond to demands related to democracy and fundamental rights; the persistence of deeply entrenched negative mental frameworks inherited from the past; the process being overshadowed by current political competition and electoral agendas; the narrowing of freedoms of expression and association for civil society; and the lack of adequate legal protections for individuals and organisations working on the process.

At the same time, the session also gave considerable attention to the opportunities inherent in the current moment. The establishment of the Commission on National Solidarity, Fraternity and Democracy within the Grand National Assembly of Türkiye, and the fact that almost all political parties are represented within it, were viewed as providing an important basis for legitimacy. The inclusion of civil society representatives within the Commission’s work was seen as a significant opening for civil society, both symbolically and in practical terms. Participants stressed that, if such engagement were supported by permanent and institutionalised mechanisms, civil society could make a much stronger contribution to the process.

Among the opportunities identified, participants also emphasised that addressing the root causes of the issue at stake would, by its very nature, contribute to the expansion of the democratic space. It was argued that clearly communicating to the public the relationship between the long-running conflict and the underlying causes of the economic crisis could generate significant momentum in support of the process. Participants also suggested that opposition parties need to recognise more clearly that genuine and inclusive democratic steps towards a resolution would be advantageous not only for societal peace, but also for their own political futures. As the session progressed, discussions gradually shifted towards a more hopeful framing, focusing on the opportunities available to civil society and the concrete steps that could be taken in the period ahead. It was emphasised that, despite the current constraints, civil society retains significant potential to foster dialogue among di-

Participants during the discussion.

Tartışma esnasında katılımcılar.

leri arasında geçmiş deneyimlerden kaynaklanan hayal kırıklıklarını, sürecin amaç ve kapsamına ilişkin netlik eksikliğini ve kamuoyuna yönelik şeffaf bir iletişim stratejisinin olmayışını sıralamışlardır. Türkiye’de sürece dair genel bir “kafa karışıklığı” hâlinin bulunduğu ve bunun hem toplumsal destek hem de sivil toplumun etkin katılımı açısından ciddi bir sorun yarattığı vurgulanmıştır.

Katılımcılar, sürecin önündeki temel engelleri çok boyutlu bir perspektifle ele almışlardır. Sınır ötesi gelişmeler ve bölgesel dinamikler bağlamında taraflar arasındaki uzlaşmaz yaklaşımlar; demokrasi ve temel haklara yönelik taleplerin karşılık bulmaması; toplumda geçmişten devralınan olumsuz zihni kalıpların yeterince dönüşmemiş olması; sürecin güncel siyasal rekabet ve seçim gündeminin gölgesinde kalması; sivil toplumun ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin daraltılması; ve süreç üzerinde çalışan kişi ve kurumlara yönelik hukuki güvencelerin eksikliği, bu engeller arasında öne çıkan başlıklar olmuştur.

Bununla birlikte, aynı oturumda sürecin barındırdığı fırsatlara da kapsamlı biçimde değinilmiştir. TBMM bünyesinde Milli Dayanışma, Demokrasi ve Kardeşlik Komisyonu’nun kurulmuş olması ve neredeyse tüm siyasi partilerin bu komisyonda temsil edilmesi, sürecin meşruiyeti açısından önemli bir zemin olarak değerlendirilmiştir. Komisyon kapsamında sivil toplum temsilcilerinin dinlenmiş olması, sivil toplum açısından hem sembolik hem de pratik düzeyde önemli bir açılım olarak görülmüştür. Katılımcılar, bu

verse social groups, bring the idea of peace into everyday life, and contribute to the transformation of public discourse. In particular, locally driven initiatives were seen as playing a critical role in socialising peace. The perspectives shared by experts in the morning sessions were frequently referenced, with international experiences providing a valuable comparative framework that deepened the discussions in the Turkish context. This demonstrated that comparative approaches are not merely theoretical exercises, but can help clarify and enrich the questions being asked about Türkiye's own process.

Across the meeting as a whole, there was a shared recognition that discussions of this nature are vital for the current phase of the process in Türkiye. Participants stressed that exchanging experiences from different countries and reflecting on the lessons drawn from them expands the intellectual horizon of peace debates and generates new sets of questions. In this regard, there was a clear call for DPI to continue and expand such comparative work in the period ahead.

In conclusion, the meeting reaffirmed that peace cannot be achieved through political will alone, but requires societal participation, trust-building, and inclusive mechanisms. The meaningful inclusion of civil society was not viewed merely as a gesture of goodwill, but as a necessary condition for the durability of peace and the deepening of democratic transformation. As such, this meeting represented both an important step and a strong starting point for ensuring that debates on peace in Türkiye can be conducted on a broader societal foundation and through a healthier and more constructive language of dialogue.

tür temasların kalıcı ve kurumsallaşmış mekanizmalarla desteklenmesi hâlinde, sivil toplumun sürece daha güçlü katkılar sunabileceğini ifade etmişlerdir.

Fırsatlar arasında ayrıca, çözülmesi hedeflenen sorunun kök nedenlerinin ortadan kaldırılmasının, doğası gereği demokratik alanı genişletecek bir etki yaratacağı vurgulanmıştır. Ekonomik krizin temel nedenleri ile uzun yıllara yayılan çatışma arasındaki ilişkinin kamuoyuna doğru biçimde anlatılmasının, sürece toplumsal destek kazandırabilecek önemli bir ivme yaratabileceği ifade edilmiştir. Muhalefet partilerinin ise, çözüm sürecine yönelik atılacak gerçek ve kapsayıcı demokratik adımların, yalnızca toplumsal barış açısından değil, kendi siyasal gelecekleri açısından da avantajlı olabileceğini daha net biçimde görmeleri gerektiği dile getirilmiştir.

Bu oturumun ilerleyen aşamalarında tartışmalar, giderek sivil toplumun önündeki fırsatlara ve önümüzdeki dönemde atılabilecek somut adımlara odaklanan daha umut verici bir çerçeveye evrilmiştir. Sivil toplumun, mevcut kısıtlı alanlara rağmen, farklı toplumsal kesimler arasında diyalog kurma, barış fikrini gündelik hayata taşıma ve kamusal dilin dönüşümüne katkı sunma konusunda önemli bir potansiyele sahip olduğu vurgulanmıştır. Özellikle yerel düzeyde yürütülecek çalışmaların, barışın toplumsallaşması açısından kritik bir rol oynayabileceği belirtilmiştir. Sabah oturumlarında sunum yapan uzmanların görüşlerine sıklıkla başvurulmuş; uluslararası deneyimler, Türkiye bağlamındaki tartışmaları derinleştiren bir referans çerçevesi sunmuştur. Bu durum, karşılaştırmalı yaklaşımın yalnızca teorik bir egzersiz olmadığını; aksine, Türkiye'deki sürece dair soruların daha berrak ve çok boyutlu biçimde ele alınmasına katkı sunduğunu göstermiştir.

Toplantının bütününde, Türkiye için bu tür tartışmaların mevcut süreç açısından yamsal önemde olduğu ortak biçimde dile getirilmiştir. Farklı ülke deneyimlerinin ve bu deneyimlerden çıkarılan derslerin paylaşılmasının, barış süreçlerine dair düşünsel ufku genişlettiği ve yeni soru setleri ürettiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, DPI benzer karşılaştırmalı çalışmaları önümüzdeki dönemde artırarak sürdürmesi, katılımcılar tarafından açık bir talep olarak ifade edilmiştir. Sonuç olarak toplantı, barışın yalnızca siyasi irade ile değil; toplumsal katılım, güven inşası ve kapsayıcı mekanizmalarla mümkün olabileceğini bir kez daha ortaya koymuştur. Sivil toplumun sürece gerçek anlamda dâhil edilmesi, yalnızca bir "iyi niyet" göstergesi değil; barışın kalıcılığı ve demokratikleşmenin derinleşmesi açısından zorunlu bir koşul olarak değerlendirilmiştir. Bu toplantı, Türkiye'de barışa dair tartışmaların daha geniş bir toplumsal zeminde ve daha sağlıklı bir diyalog diliyle yürütülebilmesi için önemli bir adım ve güçlü bir başlangıç noktası sunmuştur.

DPI AIMS AND OBJECTIVES

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

DEMOKRATİK GELİŞİM ENSTİTÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

DPI'nın Amaçları ve Hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

NICHOLAS STEWART KC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, KC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and King's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on ap-

peals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and King's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rights Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

OWEN BOWCOTT

Journalist, was The Guardian's legal affairs and Ireland correspondent. He has previously been a general news reporter, foreign news editor and was Ireland correspondent during The Troubles. He studied history at Birmingham University and journalism at Cardiff University. He started off working for the Birmingham Post and later joined the BBC, working as a researcher and producer for BBC News and the current affairs programme Panorama. He has also been a reporter on The Daily Telegraph. He is co-author of a book, Beating the System, about the early years of computer hacking and the criminalisation of online activity.

The Guardian Gazetesinin eski hukuki işler ve İrlanda muhabiridir. Kuzey İrlanda'daki Sıkıntı Yılları ('The Troubles') boyunca gazetenin İrlanda muhabirliğini yapan Bowcott, daha önce de genel haber muhabiri ve dış haber editörü olarak çalışmıştır. Bowcott, Birmingham Üniversitesi'nde tarih ve Cardiff Üniversitesi'nde gazetecilik okumuştur. İş hayatına Birmingham Post'da başlayan konuşmacımız, daha sonra BBC'de araştırmacı ve programcı olarak BBC News ve güncel meseleler hakkında bir program olan Panorama'ya katkıda bulunmuştur. Bowcott ayrıca The Daily Telegraph'da muhabir olarak da çalışmıştır. Erken dönem bilgisayar hekleme ve çevrimiçi faaliyetinin suç sayılması konusunda 'Sistemi Yenme' ('Beating the System') başlıklı kitabın eş yazarı.

PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is an independent expert on transitional justice and process design in peace negotiations, and in addressing issues pertinent to future negotiations. She served as senior expert to the High-Level Working Group on the Environmental Consequences of the War in Ukraine, 2023-2024, and was a member of the UN Standby Team of Senior Mediation Advisers for six years, working in Sudan, Cyprus, the Central African Republic, and elsewhere. She led a strategy group on transitional justice to assist the Colombian talks through 2016, and was human rights advisor to the Kenya talks in 2008. Hayner co-founded the International Center for Transitional Justice in 2001. She is the author of two books, *Unspeakable Truths* and *The Peacemaker's Paradox*. She is based in New York City.

Priscilla Hayner, barış müzakerelerinde geçiş dönemi adaleti ve süreç tasarımı ve gelecekteki müzakerelerle ilgili konuların ele alınması konusunda bağımsız bir uzmandır. 2023-2024 Ukrayna Savaşının Çevresel Sonuçları Üst Düzey Çalışma Grubu'nda kıdemli uzman olarak görev yapmış ve altı yıl boyunca Sudan, Kıbrıs, Orta Afrika Cumhuriyeti ve başka yerlerde çalışarak BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Bekleme Ekibi'nin bir üyesi olmuştur. Kolombiya görüşmelerine 2016 yılına kadar yardımcı olmak için geçiş dönemi adaleti üzerine bir strateji grubunu yönetti ve 2008 yılında Kenya görüşmelerinde insan hakları danışmanlığı yaptı. Hayner 2001 yılında Uluslararası Geçiş Dönemi Adaleti Merkezi'ni kurmuştur. Unspeakable Truths ve The Peacemaker's Paradox adlı iki kitabın yazarıdır. New York'ta yaşamaktadır.

ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde

ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015-a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peace-making and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnisiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başkanlı danışmanlık yapmaktadır.

COUNCIL OF EXPERTS

UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupla temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnisiyatifi Üyeliği, Bask Ül-

kesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başdanışmanı.

DERMOT AHERN

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. MEHMET ASUTAY

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

ALİ BAYRAMOĞLU

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

Ali Bayramoglu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. CHRISTINE BELL

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmak-

tadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

NOAH BONSEY

Noah Bonsey is a Political Advisor at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD) and has worked on Syria and regional conflict dynamics since 2009. He was previously at the UN Department of Political and Peacebuilding Affairs and was Senior Syria Analyst at the International Crisis Group (ICG) from 2013-2018. Noah's work focuses include geopolitical dynamics of the Syrian war and evolving roles of non-state actors. He has travelled regularly to northern Syria throughout the conflict. Noah was lead author of several ICG reports, and his work has appeared in Foreign Policy, Al-Sharq al-Awsat, the New York Times and other publications. He holds a bachelor's in political science from Williams College, a master's in Arabic from the University of Maryland, and studied in Damascus in 2006 and 2008-2009.

Noah Bonsey, Centre for Humanitarian Dialogue'da (HD) Siyaset Danışmanı olarak görev yapmaktadır ve 2009 yılından bu yana Suriye ile bölgesel çatışma dinamikleri üzerine çalışmaktadır. Daha önce Birleşmiş Milletler BM Siyasi ve Barış İnşası İşleri Departmanı'nda görev almış, 2013-2018 yılları arasında ise International Crisis Group'ta (Uluslararası Kriz Grubu- ICG) Kıdemli Suriye Analisti olarak çalışmıştır. Suriye savaşının tüm döneminde kuzeyde sahayı düzenli biçimde takip eden Bonsey, çatışmanın jeopolitik dinamikleri ve devlet dışı aktörlerin dönüşen konumları üzerine çalışmaktadır. ICG'nin birçok raporunda başyazar olarak görev yapan Bonsey'in çalışmaları Foreign Policy, Al-Sharq al-Awsat, New York Times gibi pek çok önemli yayın kuruluşlarında yayınlanmıştır. Williams College'da siyaset bilimi lisansını ve Maryland Üniversitesi'nde Arapça yüksek lisansını tamamlayan Bonsey, 2006 ve 2008-2009 dönemlerinde ise Şam'da eğitim almıştır.

ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katircioğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily after 2016, when Radikal was discontinued. Continues work as a commentator on TV news channels. Has 20 published books, including The Leaders' Prison, Hz. Ali, Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September, The Kurdish Issue with Öcalan and Burkay, My 68 Memoirs, The Alevis, When Deniz and Friends Were Executed, My Childhood in Tarsus, The History of Gulenism. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yarası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye

edildi. Hamburg Senato'sunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmaktadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katircioğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'Hz. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Burkay'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Aleviler', 'Denizler İdama Giderken', 'Çocukluğumun Tarsus'u' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.

CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Özal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savas muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Di-

rector of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnsiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnsiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

Dr. ESRA ÇUHADAR

Dr. Esra Çuhadar, an associate professor at Bilkent University in Turkey currently works on the United Nations standby team of senior mediation advisers as a process design and inclusion expert. She has worked with various civil society and governmental actors and supported numerous dialogue and mediation initiatives in S. Caucasus, Ukraine, Turkey, Cyprus, and between Israel-Palestine, Greece-Turkey, Turkey-Armenia, and Somalia-Somaliland. She has more than twenty years of experience in researching, teaching, and practicing dialogue facilitation, mediation, and conflict assessment. She is a thought leader on designing inclusive peace processes with her extensive research and applied work in this area. She worked to advance the inclusion of civil society and women in places including Afghanistan, Cameroon, Turkey, and Venezuela. She contributed to women's capacity building in peacebuilding and co-founded the Turkey antenna of the Mediterranean Women Mediators Network in 2019. Prior to joining the stand-by team, Esra worked as a senior expert on dialogue and inclusion at the United States Institute of Peace, as a regional mediator for the World Bank, advisor to the mediation support unit of the OSCE, senior research fellow at Inclusive Peace. Esra received and managed numerous research grants, received awards and fellowships, and published extensively in leading journals and books on inclusive peace process and dialogue design, and evaluation of peacebuilding. Dr. Esra Çuhadar received her MA and Ph.D. from Maxwell School of Citizenship and Public Affairs of Syracuse University in the USA. She speaks English and Turkish.

Esra Çuhadar şu anda Birleşmiş Milletler'in kıdemli arabuluculuk danışmanlarından oluşan ekipte (UN Stanby Team) üst düzey arabulucu danışmanı olarak çalışmaktadır. Çeşitli sivil toplum ve hükümet aktörleriyle çalışan Çuhadar, Güney Kafkasya, Ukrayna, Türkiye, Kıbrıs ve İsrail-Filistin, Yunanistan-Türkiye, Türkiye-Ermenistan ve Somali-Somaliland arasında çok sayıda diyalog ve arabuluculuk girişimini destekledi. Diyaloglara olanak tanıma, arabuluculuk ve çatışma değerlendirmesi konusunda araştırma, öğretme ve uygulama ayaklarında yirmi yıldan fazla deneyime sahiptir. Kapsayıcı barış süreçlerinin dizaynı alanındaki kapsamlı araştırmaları ve uygulamalı çalışmaları ile bu alanda bir düşünce lideridir. Afganistan, Kamerun, Türkiye ve Venezuela gibi yerlerde sivil toplumun ve kadınların süreçlere dahil edilmesini geliştirmek için çalışmalar yapmıştır. Barış inşasında kadınların kapasite geliştirmesine katkıda bulunmuş ve 2019'da Akdeniz Kadın Arabulucular Ağı'nın Türkiye antenininin eş kurucularından biri olmuştur.

Esra, BM ekibine katılmadan önce Amerika Birleşik Devletleri Barış Enstitüsü'nde diyalog ve katılım konusunda kıdemli uzman olarak çalışmıştır. Dünya Bankası bölgesel arabulucusu, OSCE arabuluculuk destek birimi danışmanı, Inclusive Peace'te kıdemli araştırma görevlisi ve Türkiye'de Bilkent Üniversitesi'nde doçent olarak görev yapmıştır. Çuhadar birçok sayıda araştırma hibesi almış ve yönetmiştir. Pek çok ödül ve burs kazanmış, kapsayıcı barış süreci ve diyalog dizaynı ile barış inşasının değerlendirilmesi üzerine önde gelen dergilerde ve kitaplarda kapsamlı yazıları yayınlanmıştır. Çuhadar yüksek lisans ve doktora derecelerini ABD'deki Syracuse Üniversitesi Maxwell Yurttaşlık ve Halkla İlişkiler Okulu'ndan almıştır. İngilizce ve Türkçe bilmektedir.

AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme "Gündem Müzakere" on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courier International'ın Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda "Gündem Müzakere" programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanan Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasi İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansı yapmıştır.

Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'état of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanı'dır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesinin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesinde Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

DAVID GORMAN

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.

MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) after previously serving as the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations in-

cluding UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Kıdemli bir uluslararası arabulucu olan eski Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Martin Griffiths, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nde (OCHA) İnsani Yardım ve Acil Durum Yardımı Koordinatörü Genel Sekreter Başyardımcısı olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasal diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diploması Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

NAZAN HAYDARI

Nazan Haydari is Professor of Media Department at İstanbul Bilgi University, Turkey. Her research area consists of intercultural communication, feminist media studies, and critical media pedagogy with a particular interest in communication for peace building, community media, participatory action research and gendered radio histories. She is the director of Center for Conflict Resolution Studies and advisory board member for the Center for Intercultural Dialogue (<https://centerforinterculturaldialogue.org/>) She was involved in the development of various participatory media projects with street-involved children, and disadvantaged youngsters. She is the co-editor of Case Studies in Intercultural Dialogue (2015, Kendal Hunt). Currently working towards the completion of a co-authored book manuscript on an oral history project with women radio broadcasters of 1970s in Turkey. She holds a PhD in Telecommunications and MAIA in Communications and Development from Ohio University.

Nazan Haydari, İstanbul Bilgi Üniversitesi Medya Bölümü'nde İletişim profesördür. Haydari'nin araştırma alanını, kültürlerarası iletişim, feminist medya çalışmaları ve barış inşası iletişimine odaklanan eleştirel medya pedagojisi, topluluk medyası, katılımlı eylem araştırması ve cinsiyetçi radyo tarihçeleri oluşmaktadır. Çatışma Çözümü Çalışmaları Merkezi'nin direktörü ve Kültürlerarası Diyalog Merkezi'nin (<https://centerforinterculturaldialogue.org/>) danışma kurulu üyesidir. Sokak çocukları ve dezavantajlı gençlerle çeşitli katılımcı medya projelerinin geliştirilmesinde yer almıştır. Kültürlerarası Di-

yalogda Vaka Çalışmaları'nın (2015, Kendal Hunt) eş editörüdür. Halen Türkiye'de 1970'lerin kadın radyocuları ile sözlü tarih projesi üzerine ortak yazarlı bir kitap taslağının tamamlanması için çalışmaktadır. Telekomünikasyon alanında doktora, Ohio Üniversitesi'nden İletişim ve Kalkınma alanında MAIA derecesine sahiptir.

Dr. EDEL HUGHES

Dr. Edel Hughes is a Lecturer in Law at the School of Law, National University of Ireland, Galway. Prior to joining NUI Galway, Dr. Hughes was a Senior Lecturer in Law at Middlesex University and previously worked at the University of East London and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Ulusal İrlanda Galway Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Daha önce Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesi olarak görev yapmış ve ayrıca Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde çalışmıştır. Hughes, yüksek lisans ve doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

KADİR İNANIR

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görüşmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış süre-

cini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. AHMET İNSEL

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletişim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

ALEKA KESSLER

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insanı yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon), Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırselerler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005-2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

HANNE MELFALD

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misiyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimi ve Oslo Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette

Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

AVNİ ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincirbozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012-2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanı'dır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of IMCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık

alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants-JCWI-(Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyön Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

AHMET MÜMTAZ TAYLAN

Ahmet Mümtaz Taylan is a well-known Turkish actor and director. He graduated from the Hacettepe University State Conservatory of Theater's Department. He also worked at the Diyarbakir State Theatre from 1989 to 1993. He later worked in theatres with Roberto Cioli and Der Ruhr in Germany from 1993 to 1994. Since then, he has been in a number of dramas alongside Yücel Erten. He rose to the rank of general secretary of Devlet Tiyatrolar Sanatçılar Derneği, or DETS (Association of State Theater Artists), which he held until 2006. He also appeared in a number of well-known films. He starred in Nuri Bilge Ceylan's film "Once Upon A Time In Anatolia," which earned the Cannes Film Festival's highest honour, the Golden Palm. At the 15th Golden Ball Film Festival in 2007, Talan won the Film Writers' Association Award for Best Supporting Actor for his role in İnan Temelkuran's "Made in Europe". In addition, in 2002, he received the İsmet Küntay Award for Best Director for the play "Misafir". In 2018, he won the "Best Actor in Drama" award at the 23rd Sadri Alışık Theater & Film Awards.

Ahmet Mümtaz Taylan geniş çapta tanınmış bir Türk aktör ve direktördür. Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. 1989-1993 yılları arasında Diyarbakır Devlet Tiyatrosu'nda da çalıştı. 1993-1994 yılları arasında Almanya'da Roberto Cioli ve Der Ruhr ile tiyatrolarda çalıştı. Yücel Erten ile birlikte birçok dramada rol aldı. 2006 yılına kadar yürüttüğü Devlet Tiyatrolar Sanatçılar Derneği'nin (DETS) genel sekreterliğine kadar yükseldi. Birçok tanınmış filmde rol alan Talan, Nuri Bilge Ceylan'ın Cannes Film Festivali'nin en büyük onur ödülü olan Golden Palm'i kazanan "Bir Zamanlar Anadolu'da" adlı filminde rol aldı. Talan, 2007 yılında 15. Altın Top Film Festivali'nde İnan Temelkuran'ın "Made in Europe" filmindeki rolüyle Film Yazarları Derneği En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü'nü kazandı. Ayrıca 2002 yılında "Misafir" oyunuyla İsmet Küntay En İyi Yönetmen Ödülü'nü aldı. 2018 yılında 23. Sadri Alışık Tiyatro & Film Ödülleri'nde "Drama Dalında En İyi Erkek Oyuncu" ödülünü kazandı.

Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşi-

leri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamente'ye" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbaş University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

[@DPI_UK](https://twitter.com/DPI_UK)

[DemocraticProgressInstitute](https://www.facebook.com/DemocraticProgressInstitute)